

PROGRAM WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNY
SZKOŁY PODSTAWOWEJ NR 2
IM. KRÓLA KAZIMIERZA WIELKIGO
W SANDOMIERZU

Misja szkoły

Wspomaganie wszechstronnego i harmonijnego rozwoju dziecka, wspieranie go w procesie nabywania wiedzy, sprawności, postaw i nawyków, które zapewnią mu przygotowanie do racjonalnego i godnego życia oraz kontynuacji nauki na dalszym etapie kształcenia.

I. Założenia programowe.

1. Uczeń jest podstawowym podmiotem w systemie wychowawczym szkoły.
2. Wychowanie jest to proces wspomagania dziecka w rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości w czterech obszarach:
  - fizycznym
  - psychicznym
  - społecznym
  - duchowym
3. Podjęte działania wychowawcze, w bezpiecznym i przyjaznym środowisku szkolnym, mają na celu przygotowanie ucznia do:
  - Pracy nad sobą.
  - Bycia osobą wyróżniającą się takimi cechami jak: kultura osobista, odpowiedzialność, pracowitość, poszanowanie godności innych, okazywanie szacunku, wrażliwość na krzywdę ludzką, samodzielność, uczciwość, tolerancja, patriotyzm, tolerancyjność, umiejętność współpracowania w grupie.
  - Budowania poczucia przynależności i więzi ze szkołą.
  - Dbalości o wypracowane tradycje: klasy, szkoły, środowiska.
  - Rozwoju samorządności.
  - Miłości ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i Świata.
4. Zasady wychowania obowiązujące w pracy wychowawczej nauczyciela w szkole.

Grupa a)

- Zasada świadomości i celowości oddziaływań
- Zasada wychowania życiem dla życia
- Zasada uwzględniania indywidualności w wychowaniu zespołowym
- Zasada prewencji

Grupa b)

- Zasada łączenia wymagań wobec dzieci z okazywaniem im szacunku
- Zasada orientacji na pozytywne cechy osobowości i tłumienie cech negatywnych
- Zasada jedności wymagań w oddziaływaniach wychowawczych
- Zasada uwewnętrzniania wpływów wychowawczych
- Zasada łączenia pedagogicznego oddziaływania z samodzielną i aktywną działalnością wychowanka

5. **Profilaktyka** to proces wspomagania człowieka w radzeniu sobie z trudnościami zagrażającymi prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu, a także ograniczanie i likwidacja czynników, które blokują prawidłowy rozwój i zaburzają zdrowy styl życia.

Czynniki ryzyka to cechy, sytuacje, warunki sprzyjające zachowaniom ryzykownym. Najpoważniejsze zachowania ryzykowne to;

Palenie tytoniu

- Używanie alkoholu, leków, narkotyków, dopalaczy
- Wczesna aktywność seksualna
- Zachowania agresywne i przestępcze
- Zagrożenie nieodpowiednim korzystaniem z komputerów i telefonów komórkowych

Czynniki chroniące to:

- Silna więź z rodzicami
- Zainteresowanie nauką szkolną
- Praktyki religijne
- Zakorzenienie w normach i tradycjach
- Konstruktwna grupa rówieśnicza
- Umiejętności psychologiczne

6. Poziomy profilaktyki:

PROFILAKTYKA KONSTRUKTYWNA (pozytywna) – wzmacnianie czynników chroniących, rozwijanie potencjału

PROFILAKTYKA DEFENSYWNA – eliminacja lub redukcja czynników ryzyka

PROFILAKTYKA UNIWERSALNA- adresowana jest do całej niezdiagnozowanej populacji i jej podgrup (np. dzieci, młodzieży, dorosłych, kobiet w ciąży). Jej celem jest redukcja czynników ryzyka, ograniczenie inicjacji w zakresie różnych zachowań ryzykownych i zapobieganie nowym przypadkom. Główne działania to dostarczenie wiedzy i uczenie najważniejszych umiejętności psychologicznych i społecznych, niezbędnych do zapobiegania problemom.

PROFILAKTYKA SELEKTYWNA- odnosi się do grup zwiększonego ryzyka, które z uwagi na szczególne warunki życiowe podlegają działaniu licznych czynników ryzyka i są bardziej zagrożone występowaniem problemów i zaburzeń (np. dzieci alkoholików, dzieci z domów dziecka, dzieci przysposobione, uczniowie z problemami szkolnymi, miłośnicy szalonych imprez, młodzież, która „wypadła” ze szkoły, bezdomni itp.). Jej celem jest opóźnienie inicjacji w zakresie różnych zachowań ryzykownych. Główne działania podobne są do działań w profilaktyce uniwersalnej, lecz uwzględniają specyfikę potrzeb i problemów danej podgrupy.

PROFILAKTYKA WSKAZUJĄCA- kierowana jest do tych jednostek z grup zwiększonego ryzyka u których występują wczesne objawy dysfunkcji: różne niepokojące zachowania (np. częste wagar, okresowe upijanie się) i sygnały o pojawianiu się już poważniejszych problemów związanych z zachowaniem (np. kłopoty z policją, w domu). jej celem jest ograniczenie czasu trwania dysfunkcji. Główne działania to indywidualna diagnoza przyczyn oraz interwencja, także w środowisku rodzinnym. Nie jest to jednak jeszcze terapia. Działania podejmowane w tych trzech kategoriach (poziomach) profilaktyki różnią się intensywnością i czasem trwania. Im głębszy poziom profilaktyki, tym działania są dłuższe i bardziej intensywne. Równocześnie, im głębszy poziom profilaktyki, tym mniejsza jest liczba odbiorców (Mrazek, Haggerty, 1994).

Zachowania ryzykowne (zachowania problemowe, dysfunkcyjne) to działania niosące ryzyko, negatywnych konsekwencji zarówno dla zdrowia psychicznego i fizycznego jednostki, jak i dla jej otoczenia społecznego.

Przeprowadzona analiza wskazuje na istnienie następujących problemów wymagających działań profilaktycznych:

- Narastające trudności wychowawcze wśród uczniów klas młodszych

- Powiększająca się liczba dzieci z grup dyspanseryjnych i z deficytami (m.in. dyslektycy)
- Brak dyscypliny i niska kultura języka
- Nieumiejętność polubownego rozwiązywania konfliktów
- Narastająca agresja wśród uczniów
- Niska motywacja do nauki i niskie potrzeby edukacyjne
- Zaburzenia w komunikacji uczeń – uczeń, uczeń – osoba dorosła
- Mniejsza pomoc ze strony rodziców zmuszanych do dodatkowej pracy zarobkowej
- Obniżenie rangi pozytywnych autorytetów i zaburzony świat wartości
- Pojawiające się przypadki eksperymentowania ze środkami odurzającymi

Grupa uczniów o najwyższym ryzyku dysfunkcjonalności to uczniowie:

- Narażeni stale na niepowodzenia szkolne wynikające z niskich możliwości intelektualnych, deficytów, zaburzeń, schorzeń
- Z rodzin alkoholicznych, z rodzin w trudnej sytuacji materialnej, wychowujących się w rodzinie niepełnej i wywodzących się z rodziny rozbitej

Strategie profilaktyczne i ich skuteczność

- **STRATEGIE INFORMACYJNE**- są to działania, których celem jest dostarczenie adekwatnych informacji na temat skutków zachowań ryzykownych i tym samym umożliwienie dokonywania racjonalnego wyboru. U podstaw tych strategii leży przekonanie, że ludzie, zwłaszcza młodzi, zachowują się ryzykownie, ponieważ zbyt mało wiedzą o mechanizmach i następstwach takich zachowań. Zakłada się, iż dostarczenie informacji o skutkach palenia tytoniu, picia alkoholu, odurzania się narkotykami czy aktywności seksualnej spowoduje zmianę postaw, a w rezultacie wpłynie na zmianę zachowań.

- **STRATEGIE EDUKACYJNE**- jej celem jest pomoc w rozwijaniu ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych (umiejętności nawiązywania kontaktów z ludźmi, radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów, opierania się naciskom otoczenia itp.). U podstaw tych strategii leży przekonanie, że ludzie, nawet dysponujący odpowiednią wiedzą, podejmują zachowania ryzykowne z braku wielu umiejętności niezbędnych w życiu społecznym.

- **STRATEGIA ALTERNATYW**- mają na celu pomoc w zaspokojeniu ważnych potrzeb (np. sukcesu, przynależności) oraz osiągnięcie satysfakcji życiowej poprzez stwarzanie możliwości zaangażowania się w działalność pozytywną, np. artystyczną, społeczną, sportową (Gaś, 1993; Hawkins, 1994; Malinowska, 1989). U podstaw tych strategii leży założenie, że wielu ludzi nie ma możliwości zrealizowania swej potrzeby aktywności, podniesienia samooceny poprzez osiągnięcie sukcesów czy też rozwoju zainteresowań.

- **STRATEGIE INTERWENCYJNE**- celem działań z zakresie tych strategii jest pomoc osobom mającym trudności w identyfikowaniu i rozwiązywaniu swoich problemów oraz wspieranie w sytuacjach kryzysowych (Gaś, 1993; Kazdin, 1996).

MODEL ABSOLWENTA SZKOŁY

Absolwent jest:

- człowiekiem dbającym o zdrowie i kondycję fizyczną oraz świadomym ich zależności od stanu środowiska naturalnego;
- człowiekiem uczciwym, tolerancyjnym i odpowiedzialnym, odróżniającym dobro od zła, kierującym się zasadami moralnymi;
- człowiekiem aktywnym, ciekawym świata i wiedzy, mającym różnorodne zainteresowania, chętnie gromadzącym różne wiadomości, zdobywającym nowe doświadczenia;
- człowiekiem dbającym o własny rozwój duchowy, wrażliwym na piękno, szanującym dorobek ludzkości w dziedzinie kultury i sztuki;

- dobrym obywatelem, patriotą, świadomym swych praw i obowiązków, posiadającym godność, poczucie własnej wartości, szanującym prawa innych;

Współodpowiedzialni za wszechstronny rozwój osobowości ucznia są wszyscy uczestnicy programu.

Uczestnicy programu wychowawczo- profilaktycznego szkoły:

Uczniowie, Samorząd Uczniowski:

- przestrzegają regulaminu szkoły,
- współorganizują imprezy i akcje szkolne,
- znają i przestrzegają normy zachowania obowiązujące członków społeczności szkolnej,
- akceptują innych uczniów i szanują ich prawa, wydają opinie w przypadku przyznanych kar ze Statutem Szkoły;
- współtworzą społeczność szkolną i wykorzystują swe prawo do samorządności;
- kierują swym rozwojem i stają się coraz bardziej samodzielni;
- prowadzą zdrowy tryb życia i dbają o swoje środowisko;
- mają szacunek do kultury, języka i tradycji narodowej;
- uczestniczą w opiniowaniu dokumentów szkolnych (Statut Szkoły, Szkolny Program Wychowawczo- Profilaktyczny);

Wychowawcy klas:

- dbają o poczucie bezpieczeństwa i akceptacji ucznia w klasie;
- wspierają rozwój uczniów i proces usamodzielniania się;
- prowadzą dokumentację nauczania;
- opracowują i realizują Program Wychowawczo- Profilaktyczny;
- koordynują pracę wychowawczo- profilaktyczną w zespole klasowym;
- dokonują działania w przypadkach przemocy wobec niego, zaniedbań opiekuńczych, ujawnionych nałogów;
- wnioskuje o objęcie pomocą psychologiczno- pedagogiczną uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych;
- informują rodziców o proponowanych formach pomocy psychologiczno- pedagogicznej;
- integrują i kierują zespołem klasowym;
- wykorzystują potencjał grupy do wspierania jej członków, oceniając zachowania uczniów;
- wdrażają do samooceny postępów w zachowaniu, nadzorują realizację obowiązku nauki/ obowiązku szkolnego;
- promują osiągnięcia klasy i pojedynczych uczniów;
- inspirują pracę zespołową w klasie, przydzielają zespołom zadania na rzecz klasy, szkoły i środowiska oraz wspólnie oceniają stopień ich realizacji;
- współdziałają z nauczycielami uczącymi w klasie;
- współpraca z rodzicami; włączanie ich w sprawy programowe i organizacyjne klasy;
- współpracują z dyrekcją szkoły, pedagogiem, pielęgniarką;
- współdziałają z instytucjami pracującymi na rzecz dziecka, policją, poradnią psychologiczną, sądami rodzinnymi;

Nauczyciele:

- oddziałują wychowawczo na uczniów niezależnie od przypisanych im funkcji dydaktycznych;
- odpowiadają za życie, zdrowie i bezpieczeństwo dzieci podczas pobytu w szkole, podczas wyjazdów i wyjazdów szkolnych;
- udzielają pomocy w przezwyciężaniu niepowodzeń szkolnych w oparciu o rozpoznanie potrzeby uczniów, informują o potrzebach związanych z problemami w nauce oraz o przejawianych zdolnościach;

- wspierają swoją postawą i działaniami pedagogicznymi rozwój psychofizyczny uczniów, ich zdolności i zainteresowania;
- inspirują uczniów do twórczych poszukiwań, aktywności i samodzielności;
- kształcą i wychowują dzieci w duchu patriotyzmu;
- reagują na przejawy nietolerancji, dyskryminacji i innych negatywnych zachowań;
- dążą w swojej pracy do integracji zespołu klasowego, angażując w życie klasy wszystkich uczniów;
- wspólnie z pedagogiem zabiegają o różne formy pomocy wychowawczej i materialnej dla uczniów, dostosowują wymagania edukacyjne do specyficznych potrzeb ucznia;
- współtworzą atmosferę życzliwości i zrozumienia, budzą szacunek swoją wiedzą, kompetencją i postawą;
- realizują w toku pracy wychowawczej treści i cele programu wychowawczo- profilaktycznego szkoły;

Rodzice:

- mają prawo do wychowania zgodnie z własnymi przekonaniami religijnymi i moralnymi, jeśli nie są one w sprzeczności z prawami dziecka;
- znają i akceptują program wychowawczy proponowany przez szkołę;
- wspierają dziecko we wszystkich jego poczynaniach i zapewniają mu poczucie bezpieczeństwa;
- wspierają wychowawców i nauczycieli w podejmowanych przez nich działaniach, służą wiedzą, doświadczeniem i pomocą;
- aktywnie uczestniczą w życiu szkoły;
- dbają o właściwą formę spędzania czasu wolnego przez dzieci (np. czuwają nad bezpiecznym korzystaniem z Internetu);

Środowisko lokalne: pomoc w oddziaływaniach profilaktycznych i wychowawczych:

1. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna
2. Sąd Rejonowy Wydział Rodziny i Nieletnich
3. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
4. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
5. Urząd Miejski- Wydział Edukacji
6. Miejska Bibliotek Publiczna
7. Policja- Wydział Prewencji
8. Świetlica środowiskowa „Przystań”
9. Kościół
10. Inne instytucje.

7. Podstawa prawna:

Obowiązujące akta prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej art. 48 ust. 1, art. 54 ust. 3-4, art. 70 ust. 1.
- Konwencja o Prawach Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526, z póź. zm., art. 33).
- Statut Szkoły
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub

znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. 2017, poz. 356).

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 r. poz.1591).
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 kwietnia 2017 w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie zdrowia psychicznego Dz.U.2017 poz. 882.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 sierpnia 1996 r. w sprawie sposobu organizowania i prowadzenia działalności w zakresie promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym (Dz. U. Nr 112, poz. 537).
- Szkolny Zestaw Programów Nauczania.
- Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (Dz. U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572 z póź. zm.).
- Program polityki prorodzinnej państwa z dnia 17.11.1998 r.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz. U. 2017 poz. 649).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 sierpnia 1999 r. w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz. U. z 1999 r. Nr 67, z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 .08.2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. Nr 35, poz. 230 i ost. zm. z 25 czerwca 2002 r. Dz. U. Nr 84, poz. 763).
- Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 maja 1998 r. w sprawie przeciwdziałania i zwalczania zjawisk patologicznych wśród nieletnich.
- Rezolucja Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. w sprawie opracowania rządowego programu zapobiegania i eliminowania zjawiska wykorzystania seksualnego nieletnich (Monitor Polski Nr 50 poz. 476).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczególnych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem (Dz. U. Nr 26, poz. 226).
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111, poz. 535).
- Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. Nr 10, poz. 55).
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016r.Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017r. poz.59) art. 26
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. 2012 Nr 0, poz. 977 z póź. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 r. poz.1591).

- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji(Dz. U. Nr 30 poz.179 z późniejszymi zmianami).
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997r. o przeciwdziałaniu narkomanii(Dz. U. z 2003 r. Nr 34 poz.1998).
- Zarządzenie Nr 590/03 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 października 2003r w sprawie form i metod działań Policji w zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości nieletnich.
- Karta nauczyciela.

II. Cele programu

Nauczyciele w swojej pracy wychowawczej wspierają obowiązki rodziców, mają dążyć do tego , aby uczniowie:

- Znajdowali środowisko wszechstronnego rozwoju;
- Rozwijali w sobie dociekliwość poznawczą, ukierunkowaną na poszukiwanie prawdy, dobra i piękna w świecie;
- Mieli świadomość życiowej użyteczności , zarówno poszczególnych przedmiotów szkolnych, jak i całej edukacji na danym etapie;
- Stawali się coraz bardziej samodzielni w dążeniu do dobra, w jego wymiarze indywidualnym i społecznym, godząc umiejętnie dążenie do dobra własnego z dobrem innych, odpowiedzialność za siebie i odpowiedzialność za innych, wolność własną z wolnością innych;
- Poszukiwali, odkrywali i dążyli na drodze rzetelnej pracy do osiągnięcia celów życiowych i wartości ważnych dla odnalezienia własnego miejsca w świecie;
- Uczyli się szacunku dla dobra wspólnego jako podstawy życia społecznego oraz przygotowywali się do życia w rodzinie , społeczności lokalnej i w państwie w duchu przekazu, dziedzictwa kulturowego i kształtowania postaw patriotycznych;
- Przygotowywali się do rozpoznawania postaw moralnych, do dokonywania wyborów i hierarchizacji wartości oraz mieli możliwość doskonalenia się;
- Kształtowali w sobie postawę dialogu, umieli współdziałać i współpracować w grupie.

III. Formy działalności wychowawczej szkoły (ich wymiar czasowy określają ramowe plany nauczania)

- Lekcje wychowawcze i inne obowiązkowe zajęcia lekcyjne;
- Rozmowy wychowawcze;
- Zajęcia lekcyjne fakultatywne;
- Samorząd Uczniowski;
- Rada Rodziców;
- Rada Bezpieczeństwa Szkoły;
- Zajęcia korekcyjno – wyrównawcze, kompensacyjne, rewalidacyjne organizowane dla uczniów mających trudności w nauce oraz inne zajęcia wspomagające rozwój dzieci i młodzieży z zaburzeniami rozwojowymi;
- Gimnastyka korekcyjna;
- Nadobowiązkowe zajęcia pozalekcyjne;
- Indywidualne oddziaływania wychowawcze;
- Poradnictwo pedagogiczne i psychologiczne;
- Zespół Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej;
- Interwencja kryzysowa;
- Formy wynikające ze współpracy z instytucjami.

Plan działań wychowawczo-profilaktycznych

wychowanie i profilaktyka priorytetem rozwojowym dziecka

Cele	Zadania	Sposoby i wybrane formy realizacji	Termin	Osoba odpowiedzialna
<p>1. Zapewnienie realizacji potrzeb rozwojowych ucznia w systemie edukacji</p>	<p>1. Stworzenie warunków do realizacji potrzeb. - zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego (wg A. Masłowa)</p>	<p>1. Wypracowanie z uczniami norm i zasad obowiązujących w szkole oraz dopilnowanie ich przestrzegania w zakresie: Bezpieczeństwo fizyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizacji i poszanowania miejsca pracy - korzystania z klasopracowni - korzystania z urządzeń elektrycznych i innych - zachowania w szkole podczas lekcji i przerw oraz w drodze do szkoły - zachowania w trakcie wycieczek szkolnych - kontaktów z obcą osobą - zaznajomienia właściwego sposobu zachowania się w wypadku konieczności udzielania pierwszej pomocy, alarmu o klęskach żywiołowych i skażeniu środowiska, ataku terrorystycznego/próby ewakuacji - właściwego zachowania w kontakcie ze środkami pirotechnicznymi, niewybuchami, niewypałami - ustalenie sposobu reagowania w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa w tym w sytuacji naruszenia nietykalności osobistej i w relacjach interpersonalnych <p>Stworzenie warunków przez nauczyciela dla zaistnienia sytuacji dydaktyczno – wychowawczych</p>	<p>wrzesień – październik do ciągłej realizacji</p> <p>I półrocze stosownie do potrzeb</p> <p>październik</p> <p>grudzień</p> <p>na bieżąco</p>	<p>dyrektor szkoły rada bezpieczeństwa szkoły</p> <p>wychowawcy nauczyciele poszczególnych przedmiotów społeczny inspektor pracy wychowawcy świetlicy pedagog psycholog pielęgniarka szkolna</p> <p>dyrektor rada bezpieczeństwa</p>

		<p>służących:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zapewnieniu klimatu wzajemnego zaufania ▪ Zapewnieniu poszanowania godności osobistej w relacjach z innymi ▪ Otwartemu komunikowaniu się z uczniami ▪ Powstrzymaniu się do wyrażania szczególnie krytycznych ocen ▪ Aktywnemu poszukiwaniu informacji i rozwiązań ▪ Rozwijaniu indywidualności ▪ Kształtowaniu u ucznia postawy zaufania, niezależności, zaradności, inicjatywy, sprawczości oraz poczucia własnych kompetencji . <p>Wybrane formy realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stosowanie procedur bezpieczeństwa - lekcje przedmiotowe i wychowawcze <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zadania w relacji uczeń – nauczyciel: <p>Nauczyciel wysłuchuje ucznia, rozmawia z nim o jego trudnościach i jest wyrozumiały. Nauczyciel oceniając bierze pod uwagę przede wszystkim postęp dziecka. Nauczyciel poznaje dobrze swoich uczniów, wie, jakie mają uzdolnienia i kompetencje, wykorzystuje je podczas pracy na lekcji. W wyniku procesie nauczania: Dziecko zaczyna lepiej rozumieć siebie i swoje problemy, uczy się prosić dorosłego o pomoc w przypadku trudności, rozumie, że postęp wymaga zaangażowania i wysiłku, oraz jest gotowe się tego podjąć.</p> <ul style="list-style-type: none"> - wybrane propozycje pracy z programu „Raz, dwa, trzy – bądź bezpieczny i Ty”, „ Nie krzywdź” i „Spójrz inaczej” - obserwacja 	<p>cały rok</p> <p>cały rok</p> <p>marzec</p> <p>na bieżąco</p>	<p>wychowawcy nauczyciele poszczególnych przedmiotów światlicy pedagog psycholog</p> <p>dyrektor społeczny inspektor pracy wszyscy nauczyciele personel szkolny</p> <p>nauczyciele koordynatorzy programów</p>
--	--	--	---	--

	<p>2. Uwzględnianie stadiów rozwojowych dziecka w procesie nauczania i wychowania (wg Eriksona)</p> <p>3. Organizowanie wsparcia społecznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozmowy indywidualne z uczniem i rodzicem - prowadzenie zeszytów kontaktu z rodzicami - ankiety - zajęcia o charakterze warsztatowym <p>Ćwiczenie prawidłowych postaw w relacji z rówieśnikami. Dzieci dostrzegają, że każde z nich może być dobrym uczniem i nie trzeba o to rywalizować, uczą się, że rozmowa jest podstawą rozwiązywania trudności i konfliktów, stosują tę wiedzę w praktyce.</p> <p>Budowanie klimatu wspierającego autonomię, inicjatywę, pracowitość, poczucie tożsamości ucznia Kształtowanie samoakceptacji oraz obiektywnej oceny siebie, innych ludzi i zdarzeń Wspomaganie potrzeby samorealizacji.</p> <p>Wybrane formy realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zajęcia lekcyjne - lekcje wychowawcze - koła zainteresowań - rozmowy indywidualne - zajęcia warsztatowe - poradnictwo psychologiczno – pedagogiczne - pedagogizacja rodziców - samodoskonalenie nauczycieli - szkolenia zewnętrzne nauczycieli <p>Udzielanie wsparcia : instrumentalnego, rzeczowego, informacyjnego, emocjonalnego i duchowego</p> <p>Wybrane formy realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - refundowane posiłki - nieodpłatna wyprawka szkolna 	<p>cały rok z podsumowaniem na koniec semestru I i II</p> <p>cały rok</p> <p>stosownie do kalendarza</p> <p>stosownie do potrzeb</p> <p>wrzesień i stosownie do potrzeb wrzesień</p>	<p>wychowawcy nauczyciele psycholog pedagog szkolny nauczyciele reedukatorzy nauczyciel wspierający opiekun samorządu szkolnego opiekunowie kół zainteresowań</p> <p>koordynatorzy bloków WDN dyrektor szkoły</p> <p>kierownik światlicy bibliotekarz</p>
--	--	--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> - szkolna akcja: „Paczka nadziei” - akcje charytatywne: „Szlachetna paczka”, „Paczka nadziei”, „Paczka dla...” - realizacja programu: „Postaw na rodzinę” - pedagogizacja rodziców - poradnictwo pedagogiczne i psychologiczne - pomoc psychologiczna i pedagogiczna - współpraca z instytucjami wspomagającymi dziecko i rodzinę - spotkania ze specjalistami 	<p>grudzień</p> <p>stosownie do potrzeb</p>	wychowawcy klas pedagog psycholog
<p>2. Wdrażanie uczniów do określenia wartości i ich hierarchii.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zdrowie 	Umacnianie świadomości prozdrowotnej i aktywności służącej zdrowiu oraz zdrowemu stylowi życia	<p>Podkreślanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ znaczenia snu dla prawidłowego funkcjonowania organizmu ▪ roli właściwego odżywiania się (produkty zdrowe i szkodliwe) ▪ dbałości o higienę osobistą i otoczenia ▪ sposobów unikania chorób zakaźnych ▪ dbałości o własną postawę i sprawność fizyczną ▪ roli i racjonalnego planowanie wypoczynku na świeżym powietrzu i aktywnego stylu życia <p>Kształtowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kultury zachowania podczas spożywania posiłków ▪ nawyku uprawiania aktywności fizycznej w trosce o dobre samopoczucie ▪ umiejętności udzielania pierwszej pomocy <p>rozumienia zjawiska stresu i przeciwdziałania jego negatywnym skutkom (zwłaszcza redukowanie problemów emocjonalnych związanych ze zmianą szczebla nauczania, wynikających z różnicy płci,</p>	<p>cały rok</p> <p>marzec- kwiecień cały rok</p> <p>stale</p> <p>cały rok</p>	<p>wychowawcy klas pielęgniarka szkolna kierownik świetlicy nauczyciele wf-u nauczyciel wdz</p> <p>wychowawcy klas pielęgniarka szkolna kierownik świetlicy</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Szacunek 	<p>Kształtowanie postaw prospołecznych</p>	<p>z okresem dojrzewania, traumatycznych doświadczeń w rodzinie i środowisku rówieśniczym) własnej odpowiedzialności za zdrowie i kreowanie zdrowego stylu życia:</p> <p>Wybrane formy realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - program dla szkół dotyczący zdrowego żywienia - akcja szkolna: - „Smacznie , zdrowo, kolorowo” - lekcje przedmiotowe i wychowawcze - współpraca z Sanepidem „Czyste powietrze” „Radosny uśmiech – radosna przyszłość” - kontrola czystości - spotkania z pielęgniarką szkolną - lekcje wychowawcze z udziałem nauczyciela wf – u - gimnastyka śródlekcyjna, korekcyjna - zajęcia na basenie, zajęcia ping – ponga i gier zespołowych oraz lekkoatletyki - konkursy i zawody sportowe - akcje: „Dzień ciszy w szkole”, „Bądź zawsze piękna–y”, „Aktywna przerwa”, - kurs udzielania pierwszej pomocy - wycieczki - zajęcia warsztatowe - programy adaptacyjne i integracyjne, tematyczne - trening antystresowy - rozmowy wychowawcze - porady pedagogiczne – porady psychologiczne - interwencja kryzysowa - lekcje wdż <ol style="list-style-type: none"> 1. Stosowanie kanonów grzeczności(słowa klucze) 2. Troska o uczucia innych osób i poszanowanie 	<p>cały rok klasy I - V cały rok</p> <p>kwiecień na bieżąco</p> <p>wg. kalendarza</p> <p>I półrocze klasy I - III</p> <p>stosownie do potrzeb</p> <p>na bieżąco</p> <p>na bieżąco</p>	<p>nauczyciele wf-u nauczyciel wdż pedagog psycholog</p> <p>wychowawcy klas kierownik nauczyciele światlicy</p> <p>pielęgniarka szkolna</p> <p>nauczyciele wf- u wszyscy nauczyciele instruktorzy wychowawcy opiekun samorządu społeczny inspektor pracy nauczyciele specjaliści pedagog psycholog</p> <p>nauczyciel wdż</p> <p>wszyscy nauczyciele personel szkolny</p>
--	--	---	---	--

Odpowiedzialność		<p>ich godności</p> <p>3. Kształtowanie umiejętności tego co jest ważne i mniej ważne, czyli hierarchii wartości w sytuacjach społecznych.</p> <p>4. Systematyczne docenianie wysiłku i pracy ludzkiej. Szanowanie jej wytworów.</p> <p>5. Rozwijanie szacunku dla kultury i dorobku narodowego, rozwijanie umiejętności właściwego zachowania się i prawidłowego uczestnictwa w kulturze w tym szacunku do symboli i tradycji.</p> <p>Wybrane formy realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - redagowanie gazetek ściennych artykułów do gazetki szkolnej - warsztaty tematyczne - lekcje wychowawcze - ocenianie kształtujące - spotkania z przedstawicielami różnych zawodów i kultur - opieka nad miejscami pamięci - obchody świąt kalendarzowych, regionalnych i narodowych - udział w imprezach miejskich, wystawach, spektaklach teatralnych <p>1. Kształtowanie umiejętności świadomego wyznaczania sobie konkretnych celów krótko i długoterminowych</p> <p>2. Gotowość do rzetelnego wykonywania obowiązków, dbania o dobro i zapobiegania złu, przyjmowania konsekwencji własnych działań, priorytetów, ćwiczenie umiejętności podejmowania decyzji i dotrzymywania słowa, uwrażliwianie na kwestie moralne.</p>	<p>cały rok</p> <p>na bieżąco kwartalnie</p> <p>cały rok</p> <p>okazjonalnie</p> <p>wg. kalendarza</p> <p>do stałego stosowania cały rok</p>	<p>nauczyciel doradztwa zawodowego polonisci historyk</p> <p>nauczyciele polonisci</p> <p>wychowawcy wszyscy nauczyciele n-1 doradztwa zawodowego wychowawcy klas historyk</p> <p>wychowawcy klas</p> <p>wszyscy nauczyciele</p> <p>dyrektor wychowawcy pedagog szkolny psycholog wszyscy</p>
------------------	--	--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • Akceptacja 		<p>Ćwiczenie umiejętności wyrażania własnych emocji w sposób akceptowany społecznie (m. innymi odraczenie własnych reakcji) dbałości o kulturę osobistą zwłaszcza o kulturę słowa.</p> <p>Wybrane formy realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lekcje wychowawcze - warsztaty – „Moje priorytety” - szkolny system oceniania <p>Podnoszenie poczucia własnej wartości poprzez określanie osobistego potencjału. Rozwijanie umiejętności obiektywnej oceny siebie i innych ludzi. Dawanie zgody na popełnianie błędów. Wykazywanie pozytywnego nastawienia do siebie, rówieśników i dorosłych. Akceptacja własnych ograniczeń i ograniczeń innych ludzi.</p> <p>Wybrane formy realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja programu „Spójrz inaczej” - stosowanie wzmocnień pozytywnych - trening intrapsychiczny dla klas VI i VII - zajęcia wychowawcze: <ul style="list-style-type: none"> • moje mocne i słabe strony, • jestem niepowtarzalny • dobry i zły dzień - posługiwanie się skalami samooceny 	<p>styczeń do stałego stosowania</p> <p>kwartalnie cały rok listopad</p> <p>kwartalnie</p> <p>na bieżąco</p> <p>cały rok</p>	<p>nauczyciele</p> <p>wychowawcy psycholog pedagog szkolny wszyscy nauczyciele</p> <p>specjaliści wszyscy nauczyciele pedagog szkolny</p> <p>wychowawcy</p> <p>wszyscy nauczyciele</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Życzliwość 		<p>Rozwijanie wrażliwości na potrzeby innych ludzi. Stosowanie zwrotów grzecznościowych na co dzień. Dbanie o kulturę wypowiedzi. Udzielanie pomocy potrzebującym. Zapobieganie dyskryminacji</p>		

<ul style="list-style-type: none"> • Tolerancja 		<p>Wybrane formy realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - edukacja włączająca - konkurs na szkolnego gentelmana i damę. - obchody Światowego Dnia Życzliwości. - konkurs – „Najżyczliwsi uczniowie w szkole” - wolontariat - akcje charytatywne - współpraca z Warsztatami Terapii Zajęciowej w Sandomierzu, i Ośrodkiem „Radość Życia” w Sandomierzu <p>Rozwijanie zdolności zrozumienia odmienności innych ludzi oraz właściwego zachowania w stosunku do nich (język, rasa, mniejszość etniczna, kultura, strój, wyznanie, wiek, niepełnosprawność).</p> <p>Wybrane formy realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja szkolnego programu „Jestem tolerancyjny” - integracja ze środowiskiem osób niepełnosprawnych we współpracy z nauczycielem wspomagającym w szkole oraz instytucjami miejskimi świadczącymi pomoc osobom niepełnosprawnym <p>Stwarzanie warunków do podejmowania samodzielnych decyzji i wyborów, głoszenia własnych przekonań oraz realizowania własnych celów. Odróżnianie wolności od samowoli. Szanowanie granic wolności drugiego człowieka.</p> <p>Wybrane formy realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja treści programowych na lekcjach przedmiotowych - przestrzeganie praw i obowiązków ucznia zawartych w statucie szkoły 	<p>stale</p> <p>II półrocze</p> <p>cały rok</p> <p>stosownie do potrzeb</p> <p>cały rok</p> <p>stale okazjonalnie</p> <p>na bieżąco</p> <p>cały rok</p>	<p>wszyscy nauczyciele opiekun samorządu szkolnego</p> <p>pedagog szkolny wychowawcy nauczyciele wspierający</p> <p>wszyscy nauczyciele</p> <p>wychowawcy pedagog szkolny</p> <p>wychowawcy nauczyciel wspierający</p> <p>wszyscy nauczyciele</p> <p>nauczyciele przedmiotów wszyscy nauczyciele</p>
--	--	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • Patriotyzm 		<p>- działalność samorządu szkolnego</p> <p>Rozwijanie szacunku dla kultury, dorobku regionalnego i narodowego Kształtowanie postaw wyrażających szacunek do symboli narodowych i tradycji</p> <p>Wybrane formy realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - akademie okolicznościowe - święto patrona - nauka wybranych tekstów literackich, pieśni piosenek o charakterze patriotycznym <p>- wdrażanie do właściwego zachowania się w miejscach oddawania hołdu bohaterom narodowym, podczas uroczystości patriotycznych Promowanie aktywności społecznej w środowisku lokalnym</p> <p>Budowanie zgody w relacjach międzyludzkich . Propagowanie pokojowego współistnienia w świecie.</p> <p>Wybrane formy realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - trenowanie umiejętności rozwiązywania konfliktów - edukacja globalna - happeningi - projekty <p>-prezentacje multimedialne dotyczące krajów Unii Europejskiej - spotkania z rówieśnikami z różnych krajów poprzez łącza internetowe</p>	<p>wg. kalendarza wrzesień</p> <p>wg kalendarza</p> <p>na bieżąco</p> <p>na bieżąco</p> <p>maj cały rok</p> <p>II półrocze</p>	<p>opiekun samorządu</p> <p>wszyscy nauczyciele</p> <p>wskazani nauczyciele wychowawcy nauczyciel muzyki historyk poloniści</p> <p>wszyscy nauczyciele opiekun samorządu szkolnego</p> <p>wszyscy nauczyciele</p> <p>wszyscy nauczyciele</p> <p>nauczyciel informatyki</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Pokój 				

<p>3. Zadbanie o realizację prawa do edukacji z poszanowaniem indywidualnego potencjału uczniów.</p>	<p>1. Stwarzanie warunków do efektywnej pracy umysłowej.</p>	<p>Organizowanie właściwych warunków pracy Skuteczne motywowanie ucznia Kształtowanie pozytywnego stosunku do pracy i nauki Wprowadzenie zasad skutecznego uczenia się i powtarzania</p> <p>Zapoznanie uczniów z nowoczesnymi technikami uczenia się. Wspieranie uczniów w rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień. Kształtowanie umiejętności szukania inspiracji, rozwijania własnej kreatywności Rozwijanie umiejętności dostrzegania pozytywnych aspektów działania zespołowego poprzez docenianie różnicy zdań, wiedzy, doświadczeń, specjalizacji, kompetencji innych osób</p> <p>Upowszechnienie czytelnictwa, rozwijanie kompetencji czytelniczych wśród dzieci Trenowanie umiejętności koncentracji uwagi, doskonalenia pamięci, ćwiczenia wyobraźni, efektywności uczenia się, sporządzania twórczego sporządzania notatek (mapy myśli), konstruktywnej dyskusji, skutecznych sposobów obniżania napięcia (tremy). Budowanie psychicznej odporności ucznia.</p> <p>Wybrane formy realizacji: - stosowanie w praktyce jasnych zasad w szkole, zapisu statutowego dotyczącego praw i obowiązków ucznia - określenie indywidualnego profilu edukacyjnego dziecka. - ocenianie kształtujące - zajęcia informatyczne - spotkania z psychologiem i pedagogiem szkolnym</p>	<p>październik stale</p> <p>cały rok</p> <p>cały rok</p> <p>cały rok</p> <p>stosownie do</p>	<p>wszyscy nauczyciele</p> <p>specjaliści</p> <p>wszyscy nauczyciele pedagog szkolny opiekunowie kół zainteresowań</p> <p>bibliotekarz wychowawcy</p> <p>nauczyciele przedmiotu wychowawca</p> <p>wszyscy nauczyciele</p> <p>specjaliści</p> <p>wszyscy nauczyciele</p>
--	--	--	--	---

	<p>2. Wczesna diagnoza występujących problemów edukacyjnych i wychowawczych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - warsztaty ze specjalistami z PPP - stosowanie programów informatycznych wspierających ucznia w poszukiwaniu wiedzy - metoda projektów - konkursy, olimpiady, koła zainteresowań - szkolny system oceniania -Ogólnopolska Akcja „Cała Polska czyta dzieciom”, „15 minut dziennie – codziennie” - gry, zabawy i konkursy promujące czytelnictwo. - Festiwal Bajek i Baśni współpraca z Miejską Biblioteką Publiczną - miejska akcja „Znani Sandomierzanie czytają dzieciom” -nauka korzystania ze słowników, encyklopedii i pomocy naukowych. Badanie dojrzałości szkolnej. Wczesne wykrywanie zaburzeń parcjalnych i całościowych, w tym dysleksji rozwojowej oraz zaburzeń emocji i zachowania Monitorowanie sytuacji rodzinnej ucznia Wybrane formy realizacji: -obserwacja kierowana uczniów wykazujących zaburzenia emocji i zachowania -diagnoza specjalistyczna i monitorowanie rozwoju dziecka we współpracy z PPP -poradnictwo pedagogiczne -spotkania z rodzicami służące wymianie informacji o dziecku 	<p>potrzeb</p> <p>cały rok</p> <p>czerwiec</p> <p>cały rok</p> <p>wrzesień – październik</p> <p>na bieżąco</p> <p>cały rok</p> <p>na bieżąco</p>	<p>wszyscy nauczyciele</p> <p>bibliotekarz</p> <p>wszyscy nauczyciele</p> <p>pracownik PPP zespół pomocy psych. – pedag. wychowawcy</p> <p>wychowawcy klas</p> <p>wszyscy nauczyciele</p> <p>pedagog szkolny zespół pomocy psych. ped.</p>
--	--	--	---	--

4.Rozwijanie	<p>3. Pomoc w przezwyciężaniu trudności edukacyjnych i zdrowotnych.</p> <p>1.Rozwój intrapsychiczny</p>	<p>Indywidualizacja w procesie dydaktycznym i wychowawczym Systematyczne korygowanie niewłaściwych zachowań i nawyków stosownie do rozpoznanych deficytów emocjonalnych i społecznych</p> <p>Wybrane formy realizacji: - posiedzenia : <ul style="list-style-type: none"> ▪ zespołu pomocy psychologiczno-pedagogicznej ▪ komisji do spraw programu profilaktyczno-wychowawczego.. - współpraca z rodzicami i instytucjami wspierającymi rodzinę i dziecko -opieka logopedyczna</p> <p>- poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne - interwencja kryzysowa</p> <p>- zajęcia korekcyjno-wyrównawcze - zajęcia rewalidacyjne.</p> <p>- nauczanie indywidualne.</p> <p>- opracowanie indywidualnych programów terapeutycznych.</p> <p>- tryb specjalny nauczania - edukacja włączająca</p> <p>Budowanie tożsamości - Poszukiwanie odpowiedzi – jaki jestem? jakim chcę być?</p>	<p>cały rok do systematycznego stosowania</p> <p>stosownie do potrzeb cały rok</p> <p>wrzesień i stosownie do potrzeb cały rok</p> <p>cały rok</p>	<p>wszyscy nauczyciele</p> <p>zespół pomocy pedagogiczno-psychologicznej</p> <p>logopeda</p> <p>pedagog psycholog</p> <p>specjaliści</p> <p>wychowawcy specjaliści wszyscy nauczyciele</p> <p>wychowawcy wszyscy nauczyciele</p>
--------------	---	--	--	--

<p>umiejętności życiowych.</p>	<p>2. Rozwijanie umiejętności interpersonalnych.</p> <p>3. Wdrażanie do określania celów podejmowania właściwych decyzji oraz rozwiązywania problemów</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Budowanie pozytywnego poczucia własnej wartości - Edukowanie w zakresie rozpoznawania i wyrażania emocji. - Budowanie odporności psychicznej oraz umiejętności radzenia sobie ze stresem - Nazywanie własnych stanów emocjonalnych oraz innych ludzi - Ćwiczenie umiejętności wyrażania stanów emocjonalnych w sposób akceptowany społecznie - Wypracowywanie własnych wzorców osobowych. Poszukiwanie ideałów. - Umiejętność obserwowania siebie i swoich reakcji w relacji z otoczeniem. - Samoocena. - Ukierunkowywanie dalszej drogi edukacji w tym edukacji zawodowej - Komunikacja werbalna/nieverbalna - Aktywne słuchanie - Wyrażanie uczuć: dawanie i przyjmowanie opinii zwrotnej (bez obwiniania innych). - Ćwiczenie umiejętności prowadzenia rozmowy w czasie konfliktu (mediacja i negocjacja). - Poszukiwanie alternatywnych rozwiązań - Budowanie atmosfery otwartości i przyzwolenia na dyskusję - Budowanie empatii (rozumienia potrzeb innych i rozumienia różnych okoliczności oraz doskonalenie umiejętności wyrażania zrozumienia). - Wdrażanie do w pracy w grupie podział zadań: okazywanie sobie pomocy, czekanie na swoją kolej, współpraca - Określanie celów krótko i długoterminowych Podejmowanie decyzji oraz rozwiązywanie problemów z podziałem na etapy 	<p>na bieżąco</p> <p>cały rok</p> <p>cały rok</p> <p>cały rok</p>	<p>światlicy szkolnej</p> <p>nauczyciel doradztwa zawodowego</p> <p>wychowawcy nauczyciele wychowawcy światlicy szkolnej pedagog szkolny psycholog</p> <p>wychowawcy wszyscy nauczyciele</p> <p>wszyscy nauczyciele</p> <p>pedagog szkolny</p>
--------------------------------	---	---	---	--

5. Przygotowywanie uczniów do	Ćwiczenie prawidłowych zachowań w różnych miejscach i sytuacjach	<p>Wybrane formy realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - trening intrapsychiczny - warsztaty umiejętności społecznych(nawiązywanie i podtrzymywanie relacji, współpraca z innymi, wyrażanie sprzeciwu, zmiana własnych zachowań) - zajęcia wychowawcze: <ul style="list-style-type: none"> „Dobry i zły dzień” „Poprawiamy swój nastrój” „Moje mocne strony” „Mój świat uczuć” „Czuję, myślę, reaguję” „Jestem niepowtarzalny” „Rola rozmówcy słuchającego i obserwatora” - klasy V - VII „ Mówię – nie, czyli potrafię odmawiać” „ Jedna sprawa – wiele perspektyw” (ocena sytuacji z perspektywy drugiego człowieka) - wywiad, prezentacja, projekt - praca grupowa na godzinach lekcyjnych , w świetlicy, kołach zainteresowań, drużynach sportowych - skale ocen - ocenianie kształtujące - sytuacje wychowawcze na terenie szkoły wymagające uzgodnienia stanowisk i rozwiązywania problemów - zajęcia w obszarze orientacji zawodowej <p>Utrwalanie i poszerzanie repertuaru zachowań korzystnych dla dziecka i aprobowanych społecznie w różnych miejscach i sytuacjach:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ w roli uczestnika ruchu drogowego 	<p>styczeń</p> <p>na bieżąco stosownie do planów wychowawczych klas</p> <p>I półrocze</p> <p>II półrocze</p> <p>cały rok</p> <p>na bieżąco</p> <p>wrzesień – październik</p>	<p>wychowawcy klas</p> <p>wychowawcy wszyscy nauczyciele i specjaliści</p> <p>nauczyciel doradztwa zawodowego</p> <p>wszyscy</p>
-------------------------------	--	---	--	--

<p>właściwego zachowania się w różnych miejscach i sytuacjach.</p>	<p>A. SZKOŁA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ w sytuacji zaistnienia wypadku (pozycja świadka, uczestnika) ▪ w domu podczas nieobecności rodziców ▪ podczas uroczystości szkolnych, lokalnych, państwowych ▪ w sklepie ▪ w obiektach użyteczności publicznej ▪ w kościele ▪ na cmentarzu i w miejscach pamięci narodowej ▪ w miejscach służących odpoczynkowi i rekreacji <p>Wybrane formy realizacji: - zajęcia instruktarzowe z pierwszej pomocy z pracownikiem ratownictwa medycznego - spotkania z policjantem dotyczące bezpieczeństwa - zdobywanie kart rowerowych, znakowanie rowerów - uczestnictwo w : akademii, konkursie, olimpiadzie, wystawie, świętach kalendarzowych , uroczystościach narodowych - wycieczki - realizacja programu „Raz, dwa, trzy – bądź bezpieczny i Ty”</p> <p>Zapoznanie uczniów z ich prawami i obowiązkami, rolą nauczyciela jako przewodnika i doradcy. Realizowanie zajęć wychowawczych oraz programów dla zespołów klasowych i całej społeczności szkoły służących integracji i budowaniu więzi. Stwarzanie warunków do aktywnego uczestniczenia w imprezach klasowych, szkolnych okolicznościowych i akcjach. Rozwijanie samorządowych form życia społecznego</p> <p>Wybrane formy realizacji: - wdrażanie i stosowanie „Jasných zasad w szkole”</p>	<p>listopad</p> <p>stosownie do potrzeb</p> <p>wg kalendarza stosownie do potrzeb</p> <p>I półrocze</p> <p>kilka razy w roku</p> <p>stosownie do potrzeb</p> <p>cały rok</p> <p>wrzesień i stosownie do potrzeb</p> <p>wg. kalendarza na bieżąco</p>	<p>nauczyciele</p> <p>specjaliści</p> <p>wszyscy nauczyciele</p> <p>opiekun samorządu wychowawcy</p> <p>wszyscy nauczyciele</p>
--	------------------	--	--	---

		<p>- zajęcia wychowawcze:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ moje prawa i obowiązki ▪ „Karta Praw Dziecka” ▪ Realizacja programów adaptacyjnych i integracyjnych ▪ wybory i praca w samorządach: klasowym i szkolnym ▪ gazetka szkolna ▪ Imprezy klasowe: <ul style="list-style-type: none"> -Dzień Chłopaka -Andrzejki -Mikołajki -Wigilia klasowa -Dzień Babci i Dziada -Zabawa karnawałowa -Dzień Kobiet -Dzień Dziecka -Dzień Rodzinny -Imieniny w naszej klasie ▪ Imprezy szkolne: <ul style="list-style-type: none"> -Dzień Nauczyciela -Święto Niepodległości -Jasełka ▪ Akcje: <ul style="list-style-type: none"> charytatywne: <ul style="list-style-type: none"> - „Paczka dla dzieci na Litwie”, -„Szkolna paczka nadziei”, -„Góra grosza”, - „Nakrętka dla...”, Inne: <ul style="list-style-type: none"> - wolontariat <p>- Wspieranie właściwych relacji wewnątrzrodzinnych - Określenie własnej roli w rodzinie, relacji wewnątrzrodzinnych między dziećmi i rodzicami, dziećmi i rodzeństwem, dziećmi i dalszą rodziną.</p>	<p>cały rok</p> <p>kwartalnie</p> <p>wg. kalendarza</p> <p>cały rok z uwzględnieniem okresu Świąt</p>	<p>wychowawcy pedagog szkolny opiekun samorządu bibliotekarz</p> <p>wychowawcy</p> <p>wskazany nauczyciel</p> <p>pedagog szkolny</p> <p>opiekun samorządu</p> <p>wychowawcy pedagog</p>
--	--	--	---	---

<p>6.Profilaktyka zagrożeń</p>	<p>1. Wczesna diagnoza i pomoc psychologiczno – pedagogiczna</p>	<p>Popularyzowanie wiedzy oraz wzmacnianie więzi ze społecznością lokalną, rozwijanie poczucia odpowiedzialności społecznej poprzez podejmowanie działań na rzecz środowiska lokalnego Popularyzowanie wiedzy o innych kulturach, różnicach kulturowych i zasadach humanitaryzmu. Praktyczne wykorzystanie tej wiedzy na co dzień</p> <p>Wybrane formy realizacji: - obchody Dnia Patrona - lekcje przedmiotowe i wychowawcze - akademie - spotkania z ciekawymi ludźmi - konkursy - wycieczki - udział w uroczystościach - spotkania internetowe: ludzie, świat i obyczaje</p> <p>Wczesne reagowanie w sytuacjach, gdy uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ osiąga słabe oceny z poszczególnych przedmiotów ▪ wykazuje brak motywacji do nauki i pracy nad sobą ▪ ma wysoką absencję (choroba, wagary) ▪ izoluje się i jest izolowany, pełni rolę „kozła ofiarnego” w grupie, przeżywa inne trudności ▪ wykazuje niepokojące zachowania: depresyjne, agresywne, kłamie, przywłaszcza cudzą własność ▪ wykazuje nagłe zmiany zachowania ▪ cierpi powodu zaburzonych relacji lub struktury rodziny <p>Wybrane formy realizacji: - wdrażanie szkolnych procedur diagnostycznych - diagnoza indywidualna, diagnoza grupowa i monitorowanie</p>	<p>wrzesień</p> <p>luty</p> <p>na bieżąco</p> <p>cały rok</p>	<p>wszyscy nauczyciele</p> <p>wszyscy nauczyciele specjaliści pedagog psycholog</p> <p>zespół pomocy psych. ped.</p>
--------------------------------	--	---	---	--

	<p>2. Dostarczanie wiedzy o przyczynach, mechanizmach i konsekwencjach zachowań ryzykownych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - korygowanie niewłaściwych zachowań - ustalenie i wdrożenie systemu reagowania kryzysowego znanego całemu personelowi, uczniom i rodzicom - rozmowy wychowawcze, umowy z: uczniem-rodzicem - nauczycielem - poradnictwo pedagogiczno – psychologiczne - interwencja kryzysowa - pedagogizacja rodziców - współpraca z PPP i z innymi instytucjami pomocy dziecku i rodzinie - praca zespołu pomocy psychologiczno – pedagogicznej - edukacja włączająca - zajęcia korekcyjno – kompensacyjne i dydaktyczno - wyrównawcze - zajęcia z logopedą - badanie dojrzałości szkolnej - wczesne wykrywanie dysleksji - obserwacja, testy, analiza prac - indywidualne plany pracy - poradnictwo i wywiady środowiskowe - zajęcia nauczanie indywidualne - posiedzenie zespołów wychowawczych - szkolenia dla nauczycieli - terapia krótkoterminowa <p>Analiza zjawisk :</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ niewłaściwego używania leków ▪ używania tytoniu, dopalaczy, alkoholu, narkotyków ▪ uzależnienia od mediów ▪ zachowań agresywnych i przestępczych ▪ seksualizacji w przestrzeni publicznej ▪ przedwczesnych i ryzykownych zachowań seksualnych <p>Reagowanie w sytuacji, kiedy uczeń prezentuje</p>	<p>wrzesień – październik cały rok stosownie do potrzeb</p> <p>II półrocze</p> <p>cały rok stosownie do</p>	<p>wszyscy nauczyciele</p> <p>pedagog psycholog</p> <p>wszyscy nauczyciele specjaliści logopeda zespół pomocy psych. – ped. wychowawcy pedagog szkolny wskazani nauczyciele pedagog szkolny psycholog</p> <p>wychowawcy klas pedagog szkolny</p> <p>wszyscy nauczyciele</p>
--	---	--	---	---

	<p>3. Tworzenie programów alternatyw.</p>	<p>zachowania ryzykowne Wskazywanie sposobów i miejsc pomocy dziecku i rodzinie.</p> <p>Wybrane formy realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stosowanie procedur bezpieczeństwa -lekcje wychowawcze, lekcje przyrody i biologii, wdż, - spotkania ze specjalistami - realizacja Programu Ogólnopolskiego „Zachowaj trzeźwy umysł” i „Spójrz inaczej na agresję” i profilaktyczno – prewencyjnego ‘Raz, dwa, trzy – bądź bezpieczny i Ty’, ‘Czyste powietrze’ , „Mamo , tato nie pal proszę” - poradnictwo pedagogiczno – psychologiczne - wywiady środowiskowe - współpraca z rodzicami i instytucjami - wprowadzenie czytelnych zasad i norm zachowania dla uczniów szkoły. - korygowanie niewłaściwych zachowań - ustalenie i wdrażanie systemu reagowania kryzysowego znanego całemu personelowi, uczniom i rodzicom. - diagnoza grupowa, diagnoza indywidualna - posiedzenie zespołów pomocy psychologiczno – pedagogicznej - indywidualne plany pracy - ocenianie kształtujące <p>- działania szkolne – Rady Bezpieczeństwa</p> <p>- spotkania ze specjalistami</p> <p>- współpraca z organizacjami i instytucjami</p> <p>Kierowanie uwagi ucznia na osobisty potencjał, potencjał klasy oraz szerszego środowiska. Bieżące zapoznawanie z ofertą spędzania wolnego czasu w szkole i na terenie miasta uczniów i rodziców</p>	<p>potrzeb</p> <p>stale</p> <p>okazjonalnie</p> <p>wg. kalendarza</p> <p>stosownie do potrzeb</p> <p>wrzesień</p> <p>na bieżąco wrzesień</p> <p>stosownie do potrzeb na bieżąco</p> <p>stosownie do potrzeb okazjonalnie stosownie do potrzeb</p> <p>stale</p>	<p>pedagog psycholog</p> <p>wszyscy nauczyciele personel szkoły specjaliści</p> <p>specjaliści</p> <p>pedagog psycholog wychowawcy wszyscy n-le</p> <p>wszyscy nauczyciele</p> <p>pedagog</p> <p>wszyscy nauczyciele</p> <p>pedagog szkolny</p> <p>wszyscy</p>
--	---	---	--	--

	<p>4. Zapobieganie niewłaściwemu wpływowi mediów na dziecko.</p>	<p>Umożliwienie uczniom korzystania z różnych form spędzania wolnego czasu w szkole i poza szkołą. Stwarzanie możliwości uczniom do przeżywania sukcesów i realizacji ich pragnień i marzeń.</p> <p>Wybrane formy realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lekcje wychowawcze - spotkania z ciekawymi ludźmi - tematyczne zajęcia warsztatowe prowadzone przez osoby z zewnątrz - realizacja projektu „Moje hobby, moja decyzja” - imprezy rekreacyjno-sportowe - zajęcia na basenie - Przegląd Artystycznej Działalności Szkół - koła zainteresowań - szkolny program wychowawczy: „Wybierz się na swoją wyspę marzeń” - konkurs „Zostań projektantem LEGO” - teatr profilaktyczny „Przystanek Dwójka” - szkolenia nauczycieli <p>Wdrażanie do właściwego korzystania z komputera (zasady, sposoby, systemy zabezpieczeń) . Bieżące wskazywanie możliwości ofert informatycznych służących rozwojowi dziecka. Zapoznanie z różnymi formami agresji elektronicznej Opracowanie i stosowanie szkolnej procedury reagowania na zjawisko cyberprzemocy. Uświadczenie pozytywów i zagrożeń płynących z użytkowania telefonii komórkowej.</p> <p>Wybrane formy realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozmowy wychowawcze z uczniami - lekcje przedmiotowe i wychowawcze - pedagogizacja rodziców w kontaktach indywidualnych 	<p>stale – cały rok okazjonalnie</p> <p>II półrocze wg. kalendarza</p> <p>czerwiec</p> <p>koniec drugiego półrocza</p> <p>cały rok stosownie do potrzeb</p> <p>stale</p> <p>listopad</p> <p>na bieżąco</p> <p>cały rok</p>	<p>nauczyciele</p> <p>wychowawca</p> <p>specjaliści pedagog</p> <p>nauczyciel wf-u nauczyciel kl. 2</p> <p>pedagog szkolny</p> <p>wskazany n-1 opiekunowie</p> <p>dyrektor</p> <p>informatyk wychowawcy</p> <p>wszyscy nauczyciele</p>
--	--	---	--	--

	<p>5. Zapobieganie agresji i przemocy w relacjach osobowych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - realizacja programów własnych - realizacja projektu: „Dziecko w sieci” (Fundacja Dzieci Niczyje). - obchody Dnia Bezpiecznego Internetu - kurs dla rodziców „Bezpieczeństwo dziecka w sieci” - wskazanie możliwości reagowania w sytuacji stwierdzenia cyberprzemocy (Help Line, Dyżurny net, Policja, Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży, Telefon dla rodziców i nauczycieli.) - podejmowanie interwencji w każdym przypadku ujawnienia cyberprzemocy. - Stwarzanie okoliczności służących integracji społeczności klasowych i społeczności szkolnej. - Wzmocniona praca wychowawcza dotycząca zapobieganiu agresji i przemocy rówieśniczej ze szczególnym uwzględnieniem agresji werbalnej oraz występowania w roli milczącego świadka przemocy (na podstawie diagnozy potrzeb szkoły) - Zapobieganie krzywdzeniu dziecka przez osoby dorosłe w środowisku szkolnym i poza szkolnym. - Wskazywanie niebezpiecznego wpływu sekt. Wybrane formy realizacji: - działania szkolne – Rady Bezpieczeństwa - ustalenie systemu reagowania w sytuacji zaistnienia agresji i przemocy i stosowanie go w codziennej pracy wychowawczej - lekcje przedmiotowe i wychowawcze, obyczaje i imprezy szkolne - rozmowy interwencyjne - szkolenia dla nauczycieli - wdrażanie programów: „Raz, dwa, trzy – bądź bezpieczny i TY” 	<p>luty koniec I półrocza</p> <p>stosownie do potrzeb</p> <p>cały rok</p> <p>stosownie do potrzeb</p> <p>czerwiec</p> <p>stosownie do potrzeb wrzesień i na bieżąco</p> <p>cały rok</p>	<p>wychowawcy nauczyciele pedagog psycholog</p> <p>informatyk</p> <p>wszyscy nauczyciele</p> <p>wszyscy nauczyciele</p> <p>specjalista</p> <p>pedagog szkolny rada</p>
--	--	---	---	--

		<p>„Spójrz inaczej na agresję” „Zachowaj trzeźwy umysł” „Nie krzywdź” - zajęcia wychowawcze, treningi umiejętności społecznych -pedagogizacja rodziców (m. innymi wywiadówki profilaktyczne)</p> <p>-współdziałanie: szkoła ↔ rodzina, szkoła ↔ sąd, szkoła ↔ policja - wdrażanie procedury niebieskiej karty w warunkach szkolnych.</p>	<p>marzec stosownie do potrzeb</p> <p>stale stosownie do potrzeb</p>	<p>bezpieczeństwa</p> <p>wszyscy nauczyciele</p> <p>koordynator bloków wdn specjaliści</p> <p>wychowawcy</p> <p>wychowawcy pedagog psycholog wszyscy nauczyciele</p> <p>psycholog szkolny</p>
--	--	---	--	---

EFEKTY DLA UCZNIĄ:

- Uczeń stosuje się do zasad panujących w szkole;
- Uczeń czuje się w szkole bezpiecznie, potrafi dbać o swoje bezpieczeństwo i innych;
- Uczeń dysponuje wiedzą i umiejętnościami na temat właściwego żywienia, wypoczynku i higieny pracy;
- Uczeń rozpoznaje swoje potrzeby i uczucia, wyraża je, kontroluje swoje zachowania;
- Każdy uczeń może odnosić sukcesy stosownie do swoich możliwości;
- Uczeń doskonali stale swoje możliwości psychologiczne:
  - umiejętność wyznaczania celów życiowych
  - umiejętność podejmowania decyzji
  - umiejętność budowania adekwatnej samooceny
  - umiejętność radzenia sobie ze stresem, rozładowania napięcia
- Uczeń doskonali swoje umiejętności społeczne, a szczególnie umiejętności poprawnej komunikacji
  - wyraża swoje stanowisko w sposób akceptowany społecznie
  - aktywnie słucha
  - negocjuje, zawiera kompromis
  - współpracuje z nauczycielem i w grupie
  - odmawia
  - szuka pomocy i wsparcia
  - dostrzega potrzeby innych ludzi, uwzględnia je w relacjach społecznych i służy pomocą
- Uczeń właściwie reaguje w różnych miejscach i sytuacjach życia codziennego;
- Uczeń wykazuje mniej niewłaściwych zachowań godzących w niego samego i innych ludzi;
- Uczeń uzyskuje wsparcie i pomoc na terenie szkoły oraz wczesną opiekę specjalistyczną w razie takiej konieczności;
- Uczeń czuje się pozytywnie związany ze szkołą, rodziną, środowiskiem lokalnym;
- Uczeń wykazuje się znajomością, poszanowaniem dziedzictwa narodowego i wartości chrześcijańskich, uczestnictwem w ich tworzeniu;
- Uczeń wykazuje zainteresowanie wartościami kulturowymi Europy i świata;
- Większa liczba uczniów uczestniczy w zajęciach konstruktywnych grup formalnych na terenie szkoły i poza nią.

EFEKTY DLA RODZICA:

- Rodzice chętnie i aktywnie współpracują ze szkołą;
- Rodzice i nauczyciele komunikują się w relacji partnerskiej w sprawach dotyczących dziecka;
- Wzrastają kompetencje wychowawcze rodziców;
- Rodzice zwracają się o pomoc, gdy tego potrzebują oraz dysponują wiedzą kto i gdzie może udzielić im pomocy specjalistycznej.

EFEKTY DLA NAUCZYCIELA:

- Szkoła dysponuje wynikami diagnozy, potrzeb i oczekiwań w zakresie opieki i wychowania;
- Wzrastają kompetencje dydaktyczne i wychowawcze nauczycieli;
- Szkoła posiada adekwatne formy pracy i pomocy uczniowi oraz rodzinie;
- Szkoła promuje postawy prozdrowotne i zdrowy styl życia;
- Szkoła skutecznie promuje zachowania pozytywne i zapobiega zachowaniom niepożądanym;
- Szkoła wzmacnia poczucie wartości ucznia oraz kompetentnie wpływa na rozwój fizyczny, psychiczny, społeczny i duchowy dziecka;

- Szkoła prowadzi obustronną satysfakcjonującą współpracę z rodzicami;
- Szkoła systematycznie wdraża uczniów do pracy nad sobą.

EWALUACJA KSZTAŁTUJĄCA:

- Uzyskiwanie informacji o przebiegu realizacji programu wychowawczego, napotkanych trudnościach i brakach poprzez:
  - obserwację kierowaną
  - analizę wytworów
  - analizę osiągnięć
  - wywiad
  - analizę dokumentów szkolnych
  - rozmowy z uczniami, nauczycielami, rodzicami
  - ankiety ewaluacyjne do określonych zadań

EWALUACJA KOŃCOWA:

- Dokonywanie oceny w zakresie wiedzy, umiejętności i postaw uczestników nabytych w trakcie realizacji programu oraz uzyskanie opinii na temat efektu programu poprzez metody jak wyżej

Zatwierdzono i przyjęto do realizacji zgodnie z :

1. Uchwałą Nr 6 -2017/18 Rady Pedagogicznej Szkoły Podstawowej Nr 2 im Króla Kazimierza Wielkiego w Sandomierzu z dnia 14 września 2017 roku.
2. Uchwałą nr 1/17/18 Rady Rodziców Szkoły Podstawowej nr 2 im. Króla Kazimierza Wielkiego w Sandomierzu z dnia 22 września 2017 roku.

**PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH
Z UDZIAŁEM UCZNIĄ OBOWIĄZUJĄCE
W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 2 w SANDOMIERZU**

1. Procedura postępowania w przypadku kryzysu wychowawczego
2. Procedura powiadamiania o zakłóceniu toku lekcji.
3. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku agresywnego zachowania ucznia.
4. Procedura postępowania wobec aktów wandalizmu na terenie szkoły.
5. Procedura postępowania w sytuacji palenia papierosów przez ucznia na terenie szkoły.
6. Procedura postępowania wobec ucznia używającego wulgaryzmów wobec rówieśników, agresja słowna .
7. Procedura postępowania w sytuacji bójki między uczniami na terenie szkoły.
8. Procedura postępowania w sytuacji kradzieży na terenie szkoły.
9. Procedura postępowania w sytuacji zastraszania, wymuszania, wywierania presji na terenie szkoły oraz innych rodzajów przemocy psychicznej
10. Procedura postępowania w sytuacji ataku ucznia w stosunku do nauczycieli (agresja słowna, wulgaryzmy).
11. Procedura postępowania w sytuacji agresji fizycznej ucznia w stosunku do nauczycieli.
12. Procedura postępowania w sytuacji przemocy fizycznej pozaszkolnej względem ucznia.
13. Procedura postępowania dyrektora szkoły w przypadku, gdy policja dokonuje zatrzymania nieletniego sprawcy czynu karalnego przebywającego na zajęciach w szkole.
14. Procedura postępowania dyrektora/wicedyrektora, pedagoga szkolnego w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu na terenie szkoły.
15. Procedura postępowania w przypadku ujawnienia przestępstwa ściganego na wniosek pokrzywdzonego na terenie szkoły.
16. Procedura postępowania w przypadku żałoby po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej) ...
17. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku konieczności zawiadomienia o śmierci ucznia.
18. Procedura postępowania w przypadku epizodu psychotycznego ucznia.
19. Procedura postępowania po zaistnieniu wypadku uczniowskiego.
20. Procedura postępowania w przypadku ewakuacji szkoły.
21. Procedura postępowania w przypadku pożaru w budynku szkoły.
22. Procedura postępowania w przypadku zagrożenia chorobą zakaźną.
23. Procedura postępowania w przypadku ataku terrorystycznego.
24. Procedura postępowania w przypadku zabójstwa/samobójstwa.
25. Procedura kontaktowania się z mediami w sytuacjach kryzysowych.
26. Procedura postępowania po zakończeniu trwania kryzysu.

I. KRYZYSY WYCHOWAWCZE

Procedura postępowania w przypadku kryzysu wychowawczego

1. Dyrektor powołuje zespół kryzysowy, który ocenia emocjonalne, poznawcze, behawioralne aspekty reakcji kryzysowych, ustala zasady kontaktowania się z osobami czy grupami zaangażowanymi w kryzys, w tym: strategię kontaktowania się z mediami
2. Dyrektor wybiera osobę do kontaktowania się z mediami.
3. Zespół identyfikuje główne problemy.
4. Dyrektor organizuje posiedzenia rady pedagogicznej i dba o rzetelne jej protokołowanie.
5. Zespół wyraźnie i jasno nazywa rzecz po imieniu: mówi o agresji, przemocy, znęcaniu się, dręczeniu, wyzywaniu, molestowaniu seksualnym, kłamstwach (a nie ogólnie o „złym zachowaniu”, „haniebnym postępku”, „nieodpowiednim zachowaniu”) oraz wskazuje konkretne zasady, reguły i prawa, które zostały naruszone bądź złamane.
6. Zespół wskazuje konsekwencje, jakie kryzys przynosi wszystkim grupom społeczności szkolnej (nie tylko uczniom).
7. Zespół zachęca osoby, które wyrządziły szkody (jeżeli są obecne), do myślenia o zadośćuczynieniu.
8. Zespół ustala z radą pedagogiczną sposoby pracy nad metodami zapobiegania w przyszłości takim sytuacjom, w których problemy wychowawcze, sytuacje trudne, osiągną rozmiary kryzysu.
9. Dyrektor/wicedyrektor jest zawsze gotowy na otwartą rozmowę z nauczycielami o problemach zgłaszanych przez uczniów.

Procedura powiadamiania o zakłóceniu toku lekcji

Poprzez zakłócenie toku lekcji należy rozumieć wszelkie działania uczniów uniemożliwiające normalną realizację zajęć dydaktycznych i wychowawczych (wulgarnie zachowanie w stosunku do rówieśników, nauczyciela, głośne rozmowy, spacerowanie po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela).

1. Jeżeli zachowanie pojedynczego ucznia lub kilku uczniów nie pozwala nauczycielowi na normalną realizację lekcji, wysyła on przewodniczącego samorządu klasowego z informacją do pedagoga szkolnego, a w przypadku gdy go nie zastanie, do sekretariatu szkoły. Sekretariat zobowiązany jest do natychmiastowego poinformowania dyrekcji o zaistniałej sytuacji.
2. Nauczyciel uczący może również skorzystać w tej sytuacji pracownika niepedagogicznego obsługującego dane piętro. Pracownik ten zobowiązany jest do udzielenia nauczycielowi pomocy.
3. Pedagog szkolny zobowiązany jest do udania się do sali wskazanej przez nauczyciela i ustalenia przeszkadzających uczniów, a w razie konieczności do zabrania ich z sali lekcyjnej do odrębnego pomieszczenia np. do gabinetu pedagoga lub w uzasadnionych przypadkach do gabinetu dyrektora/wicedyrektora.
4. Pedagog szkolny przeprowadza z uczniami rozmowę i ustala konsekwencje zachowania w zależności od popełnionego wykroczenia
5. Jeżeli uczeń w sposób poważny naruszył zasady obowiązujące w szkole, na wniosek pedagoga wychowawca powiadamia rodziców ucznia o jego zachowaniu.
6. Jeżeli uczeń w rażący sposób złamał zasady, pedagog powiadamia dyrektora/wicedyrektora szkoły, wzywa rodziców do natychmiastowego przybycia do szkoły.
7. Jeżeli przyczyną zakłócenia toku lekcji były przypadki określone w innych procedurach postępowania, należy postępować według tych procedur.
8. Nie należy zakłócać toku lekcji innym nauczycielom (np. wychowawcom, których uczniowie aktualnie popełnili wykroczenie).

Procedura postępowania nauczycieli w przypadku agresywnego zachowania ucznia

1. Nauczyciel obserwujący takie zachowanie ma obowiązek przerwania go, używając perswazji słownej lub fizycznej.
2. Powiadamia wychowawców uczniów o zdarzeniu.
3. Wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem w obecności nauczyciela – świadka zdarzenia (zidentyfikowanie ofiary, agresora, świadka, ocena zdarzenia, wyciągnięcie wniosków)
4. Wychowawca sporządza notatkę (opis zdarzenia, osoby uczestniczące, sprawca, poszkodowany), przechowuje ją w zeszycie wychowawcy.
5. Wychowawca informuje rodziców o zaistniałej sytuacji.
6. Wychowawca zgłasza sprawę do pedagoga szkolnego i dyrektora/wicedyrektora szkoły.
7. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem i dyrektorem/wicedyrektorem szkoły uzgadnia sankcje w stosunku do sprawcy zdarzenia w oparciu o statut szkoły.
8. Wychowawca przekazuje rodzicom w formie pisemnej lub ustnej informację na temat zastosowanych wobec ucznia konsekwencji.

Procedura postępowania wobec aktów wandalizmu na terenie szkoły

1. Zgłoszenie aktu wandalizmu do nauczyciela dyżurującego lub wychowawcy.
2. Niezwłoczne powiadomienie dyrektora/wicedyrektora szkoły przez nauczyciela lub wychowawcę.
3. Wychowawca wyjaśnia okoliczności zajścia i szacuje straty.
4. Wychowawca powiadamia rodziców i pedagoga szkolnego.
5. Wobec ucznia stosuje się sankcje zgodne ze statutem szkoły.
6. W szczególnych przypadkach powiadamiana jest policja, decyduje dyrektor/wicedyrektor.
7. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w zeszycie wychowawcy.

Procedura postępowania w sytuacji palenia papierosów przez ucznia na terenie szkoły

1. Nauczyciel lub pracownik szkoły nakazuje zaprzestanie palenia i konfiskuje papierosy.
2. Zawiadamia wychowawcę klasy.
3. Wychowawca zawiadamia rodziców i pedagoga.
4. Wobec ucznia palącego na terenie szkoły stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.
5. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w zeszycie wychowawcy.

Procedura postępowania wobec ucznia używającego wulgaryzmów wobec rówieśników, agresja słowna

1. Rozmowa nauczyciela z uczniem prowadzona bezpośrednio po zaistniałym zdarzeniu i powiadomienie wychowawcy.
2. W przypadku powtarzających się sytuacji – powiadomienie rodziców i pedagoga.
3. Wychowawca i pedagog opracowują plan pracy z uczniem – kontrakt.
4. Wobec ucznia, który nie przestrzega zasad kontraktu stosuje się system kar zawartych w statucie szkoły.
5. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w zeszycie wychowawcy.

Procedura postępowania w sytuacji bójki między uczniami na terenie szkoły

1. Nauczyciel obecny przy zajściu wydaje nakaz natychmiastowego zaprzestania bójki, w razie potrzeby rozdziela uczniów przy pomocy innego nauczyciela lub pracownika szkoły.

2. W przypadku obrażeń na ciele, niepokojącego stanu zdrowia ucznia, nauczyciel w pierwszej kolejności powiadamia dyrektora szkoły i pielęgniarkę, pielęgniarka powiadamia pogotowie ratunkowe.
3. Nauczyciel powiadamia wychowawcę i pedagoga, wychowawca rodziców ucznia poszkodowanego.
4. W przypadku braku obrażeń i niepokojących objawów nauczyciel zawiadamia wychowawcę i pedagoga, którzy przeprowadzają rozmowę z uczestnikami bójk.
5. Wychowawca klasy wraz z pedagogiem przekazują informację dyrektorowi/wicedyrektorowi szkoły, sporządzana jest notatka ze zdarzenia.
6. Pedagog powiadamia kuratora sądowego, jeśli ten sprawuje opiekę nad uczniem, w szczególnych wypadkach Policję lub Sąd Rodzinny.
7. Wychowawca zawiadamia rodziców/prawnych opiekunów.
8. Wobec uczestników zajęcia stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.
9. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajęcia i przechowywania jej w zeszycie wychowawcy.

Procedura postępowania w sytuacji kradzieży na terenie szkoły

Poszkodowany uczeń zgłasza kradzież nauczycielowi, wychowawcy, pedagogowi, dyrektorowi lub pracownikowi szkoły.

Następuje wyjaśnienie okoliczności zajęcia kradzieży:

w przypadku kradzieży przedmiotów o znikomej wartości sytuacja wyjaśniana jest między poszkodowanym a wychowawcą.

w przypadku kradzieży wartościowych przedmiotów o zajściu informowany jest dyrektor/wicedyrektor szkoły i pedagog.

W każdym przypadku kradzieży wychowawca informuje rodziców obu stron zajęcia oraz pedagoga.

Wychowawca lub pedagog powiadamia kuratora sądowego, jeśli ten sprawuje opiekę nad uczniem.

Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajęcia i przechowywania jej w zeszycie wychowawcy.

W szczególnych przypadkach (decyduje pedagog lub dyrektor/wicedyrektor) powiadamiana jest Policja lub Sąd Rodzinny.

Wobec winnego ucznia stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.

Procedura postępowania w sytuacji zastraszania, wymuszania, wywierania presji na terenie szkoły oraz innych rodzajów przemocy psychicznej

1. Zgłoszenie zajęcia do nauczyciela dyżurującego lub wychowawcy.
2. Wychowawca niezwłocznie informuje dyrektora/wicedyrektora szkoły, pedagoga i rodziców uczniów obu stron zajęcia.
3. Wychowawca wyjaśnia okoliczności zajęcia, w obecności pedagoga, a następnie dyrektora/wicedyrektora szkoły i rodziców.
4. Wychowawca powiadamia rodziców.
5. Wobec winnego ucznia stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.
6. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajęcia i przechowywania jej w zeszycie wychowawcy.

Procedura postępowania w sytuacji ataku ucznia w stosunku do nauczycieli (agresja słowna, wulgaryzmy)

1. Poszkodowany nauczyciel powiadamia dyrektora/wicedyrektora szkoły.
2. Dyrektor wyjaśnia okoliczności zajęcia, powiadamia wychowawcę.
3. Wychowawca wzywa rodziców ucznia i opracowanie planu pracy z uczniem, w porozumieniu z pedagogiem.
4. W przypadku znieważenia nauczyciela, dyrektor powiadamia Policję.
5. Wobec ucznia stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.
6. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajęcia i przechowywania jej w zeszycie wychowawcy.

Procedura postępowania w sytuacji agresji fizycznej ucznia w stosunku do nauczycieli

1. Powiadomienie dyrektora szkoły.
2. Dyrektor powiadamia Policję.
3. Wychowawca wzywa rodziców w trybie natychmiastowym do szkoły.
4. Wobec sprawcy stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.
5. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w zeszycie wychowawcy.

Procedura postępowania w sytuacji przemocy fizycznej pozaszkolnej względem ucznia.

1. W przypadku zgłoszenia przez ucznia lub zauważenia przez pracownika szkoły śladów przemocy fizycznej u ucznia, pracownik zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym fakcie wychowawcę lub w razie jego nieobecności pedagoga lub dyrekcję szkoły.
2. Ogólnych oględzin dokonuje pielęgniarka szkolna lub osoby wyznaczone przez dyrektora, sporządzając odpowiednią notatkę :
Dnia ..... na ciele dziecka ..... stwierdzono krwawe wybroczyny w okolicach ....., zasinienia w okolicach .....
3. Wychowawca wraz z pedagogiem rozmawia z dzieckiem.
4. Na pytanie co się stało dziecko (nie) odpowiada „.....” (Pisze się co mówi dziecko, ta notatka powinna znaleźć się w zeszycie wychowawcy)
5. W zależności od stanu zdrowia dziecka należy zawiadomić rodziców, wezwać pogotowie ratunkowe i powiadomić policję.
6. W zależności od zaistniałej sytuacji wychowawca, pedagog rozmawia z rodzicami/opiekunami prawnymi ucznia. Następnie osoby rozmawiające z uczniem sporządzają notatkę ze zdarzenia.
7. W szczególnych przypadkach zawiadamiana jest Policja oraz Sąd Rodzinny (wniosek o wgląd w sytuację rodzinną).
8. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w zeszycie wychowawcy.

Procedura postępowania dyrektora szkoły w przypadku, gdy policja dokonuje zatrzymania nieletniego sprawcy czynu karalnego przebywającego na zajęciach w szkole.

1. Funkcjonariusz Policji przedstawia dyrektorowi/wicedyrektorowi powód przybycia i okazuje się legitymacja służbową.
2. Dyrektor zapisuje dane osobowe i numer legitymacji służbowej policjanta celem sporządzenia własnej dokumentacji.
3. Policjant informuje dyrektora o zamiarze zatrzymania ucznia.
4. Pedagog szkolny lub nauczyciel sprowadza nieletniego do gabinetu dyrektora, gdzie policjant informuje go o przyczynach przybycia i czynnościach, jakie zostaną wykonane w związku ze sprawą np. przesłuchanie, okazanie.
5. Policja informuje rodziców nieletniego, opiekunów prawnych o wykonanych czynnościach i zobowiązuje ich do przybycia do szkoły, komendy lub komisariatu policji, celem uczestniczenia w czynnościach.
6. Dyrektor/wicedyrektor szkoły informuje telefonicznie rodziców o podjętych działaniach względem ich dziecka przez Policję. W przypadku braku kontaktu telefonicznego sporządza pisemną informację i przesyła do miejsca ich zamieszkania.
7. W przypadku niemożności uczestnictwa rodziców w przesłuchaniu nieletniego, dyrektor wyznacza wychowawcę, nauczyciela lub pedagoga szkolnego do uczestnictwa w czynnościach, które są przeprowadzane w szkole lub w jednostce Policji.
8. Po wykonaniu czynności policjant za pisemnym potwierdzeniem odbioru przekazuje nieletniego rodzicom lub opiekunowi prawnemu. W przypadku, gdy czynności wykonywane są w obecności pedagoga szkolnego, po ich zakończeniu policja odwozi ich do szkoły lub miejsca zamieszkania.
9. W przypadku zaistnienia przesłanek do zatrzymania nieletniego w Policijnej Izbie Dziecka policjant informuje o tym rodziców, pedagoga szkolnego.

10. Przy realizacji czynności związanych z zatrzymaniem nieletniego- ucznia na terenie szkoły należy zachować dyskrecję nie nagłaśniając sprawy.

Procedura postępowania dyrektora/wicedyrektora, pedagoga szkolnego w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu na terenie szkoły.

1. Dyrektor/wicedyrektor lub pedagog przyjmuje do wiadomości informację o przestępstwie (wykroczeniu), zapewnia dyskrecję przekazującemu informację poprzez wysłuchuje go bez świadków, o ile to możliwe w pomieszczeniu zamkniętym. Odnotowuje personalia uczestników i świadków, godzinę zgłoszenia oraz zawiadomić niezwłocznie policję.
2. Zapewnia, w miarę potrzeby, niezbędną pomoc lekarską pokrzywdzonym.
3. Bez zbędnej zwłoki sprawdza w dostępny sposób wiarygodność informacji, jeżeli uczeń podaje świadków, to w rozmowie z jak najmniejszą ilością świadków należy uwiarygodnić informacje,
4. Sprawdza, czy zdarzenie zaistniało na terenie szkoły oraz czy miało miejsce w trakcie zajęć szkolnych jego uczestników.
5. W rozmowie z pokrzywdzonym ustala liczbę sprawców i ich dane personalne.
6. Nie nagłaśnia zdarzenia.
7. W przypadku braku wątpliwości, co do faktu zaistnienia zdarzenia, o ile jest to konieczne i możliwe, należy zatrzymać do czasu przybycia Policji ofiarę przestępstwa i jego sprawcę (ów), konieczność zatrzymania może wynikać z faktu zakończenia przez nich zajęć szkolnych bądź próby ucieczki, ukrycia skradzionych przedmiotów. O fakcie zatrzymania bezwzględnie należy powiadomić rodziców lub opiekunów prawnych.
8. Nie należy zatrzymywać na „siłę” sprawcy czynu, ale w ramach swojego autorytetu spowodować, by pozostał pod opieką pedagoga szkolnego, wychowawcy klasy lub nauczyciela w oddzielnym pomieszczeniu do chwili przybycia policji.
9. Jeżeli sprawców jest kilku w miarę możliwości należy umieścić ich w oddzielnych pomieszczeniach.
10. Ofiarę należy odizolować od sprawców.
11. W przypadku odnalezienia rzeczy pochodzących z przestępstwa lub służących do popełnienia przestępstwa należy je zabezpieczyć.
12. Wykonać ewentualne czynności przez przejmującego sprawę policjanta.
13. Zakazy:
  - Nie należy „na własną rękę” konfrontować uczestników zdarzenia, dążyć do pojednania itp.
  - Bezwzględnie nie należy dokonywać przeszukania teczek, toreb, kieszeni.

Procedura postępowania w przypadku ujawnienia przestępstwa ściganego na wniosek pokrzywdzonego na terenie szkoły.

1. Ściganie na wniosek pokrzywdzonego, w tym przypadku wszczęcie postępowania przez Policję uzależnione jest od woli pokrzywdzonego. W przypadku tych kategorii przestępstw pokrzywdzony składa wniosek do protokołu, a po jego złożeniu przestępstwo ścigane jest tak, jak z urzędu. Wycofanie przez pokrzywdzonego wniosku o ściganie jest bezskuteczne.
2. Dyrektor/wicedyrektor lub pedagog przyjmuje do wiadomości informację o przestępstwie (wykroczeniu), zapewnia dyskrecję przekazującemu informację poprzez wysłuchanie go bez świadków (o ile to możliwe w pomieszczeniu zamkniętym).
3. Dyrektor/wicedyrektor odnotowuje godzinę zgłoszenia oraz zapytać o przyczynę ewentualnej zwłoki w podaniu tej informacji.
4. Dyrektor/wicedyrektor zapewnia w miarę potrzeby, niezbędną pomoc lekarską pokrzywdzonym.
5. Dyrektor/wicedyrektor bez zbędnej zwłoki sprawdza w dostępny sposób wiarygodność informacji, w tym:
  - jeżeli uczeń podaje świadków, to w rozmowie z jak najmniejszą ilością świadków uwiarygodnić informację,
  - sprawdza, czy zdarzenie zaistniało na terenie szkoły oraz czy miało miejsce w trakcie zajęć szkolnych jego uczestników,
  - nie nagłaśnia zdarzenia.

6. Dyrektor/wicedyrektor powiadamia rodziców lub opiekunów dziecka pokrzywdzonego, relacjonuje im zdarzenie i uzgadnia z nimi czy będą chcieli zgłosić sprawę Policji.
7. W przypadku odmowy złożenia wniosku o ściganie sprawców przez rodziców należy ich poinformować, jakie środki podejmie szkoła w stosunku do sprawców zdarzenia.
8. Środki, jakie należy przedsięwziąć to między innymi:
  - w ramach uprawnień statutowych szkoła stosuje względem sprawcy zdarzenia środki przewidziane w statucie szkoły.
  - w przypadku, gdy sprawca zdarzenia sprawiał wcześniej problemy i łamał normy społecznego zachowania, a zdarzenie którego się dopuścił nosi cechy postępującej demoralizacji, szkoła powinna sporządzić na tą okoliczność wystąpienie do sądu rodzinnego lub Policji.

Procedura postępowania w przypadku żaloby po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej)

1. Działania uprzedzające:
  - omówienie procedury postępowania na forum Rady Pedagogicznej,
  - omówienie tematyki stresu, traumy, żaloby, reakcji typowych dla stresu pourazowego na forum Rady Pedagogicznej.
2. Działania interwencyjne:
  - dyrektor/wicedyrektor i pedagog informują nauczycieli, wychowawców,
  - pedagog przypomina zasady dyskusji z uczniami, uwzględniając elementy odreagowania na godzinach wychowawczych, innych lekcjach,
  - wychowawca informuje uczniów na forum klasy,
  - dyrektor stwarza możliwość uczestniczenia w ceremoniach pogrzebowych.
3. Działania naprawcze:
  - wychowawca ocenia potrzeby, monitoruje stan psychiczny uczniów ze szczególnym uwzględnieniem reakcji stresu pourazowego, zwraca uwagę na uczniów, u których stwierdza się szczególnie ostry lub chroniczny przebieg reakcji,
  - wychowawca konsultuje sytuację z pedagogiem, pedagog zasięga opinii specjalistów z PPP, ZOW,
  - pedagog ułatwia kontakt ze specjalistami z placówek wsparcia zewnętrznego.

Procedura postępowania nauczycieli w przypadku konieczności zawiadomienia o śmierci ucznia

1. Powiadamianie o śmierci zawsze powinno się odbywać „twarzą w twarz”.
2. Prawidłowe powiadomienie o śmierci musi spełnić następujące warunki:
  - dostarczyć niezbędne informacje;
  - udzielić pierwszego wsparcia rodzinie;
  - ochronić godność;
  - okazać szacunek wobec ofiary jak i powiadamianej rodziny.
3. Powiadomienie powinno odbyć się w czasie możliwie jak najkrótszym od ustalenia tożsamości ofiary i ustalenia tożsamości osób jej najbliższych,
4. Przed powiadomieniem należy zebrać informacje o relacjach ofiary z osobą powiadamianą, o stanie zdrowia osoby powiadamianej (zwłaszcza choroby serca, krążenia, cukrzyca itp.), które są istotne do przewidywania sposobu reakcji osoby powiadamianej. Osoby powiadamiane mogą reagować w sposób bardzo emocjonalny, mogą potrzebować pierwszej pomocy. Warto przygotować sobie wsparcie pogotowia medycznego, żeby móc umożliwić w razie potrzeby natychmiastową interwencję lekarską,
5. Powiadomienie o śmierci powinno odbywać się, przez co najmniej dwie osoby. Jedna udziela informacji, druga zaś obserwuje reakcję osoby powiadamianej. Powiadomienie powinno odbyć się na terenie przyjaznym osobie powiadamianej.

6. Zawiadomienie powinno być możliwie jak najprostsze. Powinno się wyrazić współczucie i zrozumienie.
7. Trzeba być przygotowanym na udzielenie wszystkich informacji, jakich będzie wymagała osoba powiadamiana. Osoby te często czują potrzebę dowiedzenia się szczegółów dotyczących śmierci bliskiego, okoliczności itp. (jak, w jaki sposób, kiedy, gdzie). Udzielane informacje powinny być proste i zwięzłe. Należy unikać drastycznych szczegółów i informacji niepotrzebnych, odnoszących się do drugorzędnych elementów sprawy.
8. Należy skupić się na udzieleniu pomocy i wsparcia rodzinie zmarłego.
9. Nie należy, po zawiadomieniu o śmierci, zostawić rodziny i bliskich zmarłego samych, bez opieki. Powinien zostać pracownik szkoły lub psycholog tak długo, aż minie pierwsza reakcja- szok lub pojawiają się osoby bliskie np. członkowie rodziny, znajomi, przyjaciele. Należy podać swoje dane kontaktowe (telefon, ewentualnie adres), aby udzielić informacji i wsparcia, w razie potrzeby. Aby rodzina ofiary nie czuła się osamotniona, należy podać adresy instytucji udzielających wsparcia.
10. Jeżeli rodzina zmarłego nie znajduje się w miejscu zamieszkania, należy powiadomić sąsiadów o potrzebie kontaktu z rodziną (powodem jest wydarzenie nadzwyczajne, interwencja z udziałem lekarza itp.), natomiast nie należy udzielać szczegółowych informacji sąsiadom, nie należy wspominać o śmierci, aby to nie oni zawiadomili rodzinę zmarłego.
11. W realiach szkolnych rodzina nie powinna dowiadywać się o śmierci ucznia z mediów lub od osób trzecich. Obowiązek informowania leży po stronie personelu szkoły, dyrekcji.
12. Absolutnie unikać należy powierzania zadania informowania o śmierci dzieciom lub nastolatkom.

Procedura postępowania w przypadku epizodu psychotycznego ucznia

1. Działania interwencyjne nauczycieli
  - nie pozostawiaj ucznia samego,
  - reaguj spokojnie, łagodnie,
  - bez rozgłosu przeprowadź ucznia w spokojne miejsce,
  - na ile to możliwe, nie rozpowszechniaj w szkole informacji o zdarzeniu,
  - zawiadom pogotowie ratunkowe,
  - nie skupiaj się na rozstrzygnięciu, czy to jest psychoza.
2. Działania naprawcze:
  - jeżeli uczeń wraca po leczeniu szpitalnym należy przygotować do tego klasę, np. przeprowadzić zajęcia edukacyjne na temat: „Czym jest choroba psychiczna” (jeżeli fakt choroby jest ogólnie znany)
  - jeżeli uczeń sobie tego nie życzy, nie informować klasy.
  - wziąć pod uwagę skutki uboczne leczenia i choroby przy określeniu wymagań wobec ucznia.
  - konsultować postępowanie z lekarzem oddziałowym, na którym leczy się uczeń, który to lekarz jednak nie musi udzielać informacji.
  - udzielić elementarnej pomocy rodzicom, w tym wskazać możliwość skorzystania z form pomocy dostępnych w PPP, ZOW.

Procedura postępowania po zaistnieniu wypadku uczniowskiego

1. Jeżeli zdarzy się wypadek uczniowski każdy pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku, niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy.
2. Pracownik doprowadza poszkodowanego do gabinetu lekarskiego (pielęgniarki szkolnej), zawiadamiając zaraz potem dyrektora/wicedyrektora.
3. Jeśli nauczyciel ma w tym czasie zajęcia z klasą- prosi o nadzór nad swoją klasą kolegę uczącego w najbliższej sali.
4. Jeśli gabinet lekarski jest nieczynny, przekazuje się poszkodowanego dyrektorowi/wicedyrektorowi, który już bierze odpowiedzialność za udzielenie pomocy,

5. Jeśli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń- miejsce wypadku należy pozostawić nienaruszone w celu dokonania oględzin lub szkicu,
6. Jeśli wypadek zdarzyłby się w godzinach wieczornych (wieczorki, dyskoteki itp.), gdy nie ma dyrektora/wicedyrektora szkoły, nauczyciel decyduje sam o postępowaniu.
7. W każdym trudniejszym przypadku nauczyciel wzywa pogotowie ratunkowe oraz telefonicznie powiadamia dyrektora/wicedyrektora, następnie zawiadamia rodziców,
8. Jeśli wypadek zdarzył się w czasie wycieczki (biwaku)- wszystkie stosowne decyzje podejmuje kierownik imprezy i odpowiada za nie.
9. Osoba odpowiedzialna powiadamia rodziców ucznia.
10. O każdym wypadku dyrektor/wicedyrektor zawiadamia niezwłocznie:
  - inspektora bezpieczeństwa i higieny pracy,
  - organ prowadzący szkołę.
11. O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty.
12. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia zawiadamia się niezwłocznie państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

INNE KRYZYSY W SZKOLE - WYBRANE ZDARZENIA

Procedura postępowania w przypadku ewakuacji szkoły

1. Decyzję o ewakuacji podejmuje dyrektor szkoły.
2. Niezwłocznie powiadamia wszystkich pracowników przebywających na terenie ewakuowanego odcinka.
3. W pierwszej kolejności ewakuowane są osoby z pomieszczeń zagrożonych.
4. W dalszej kolejności ewakuuje się osoby poczynając od najwyższej kondygnacji, ruch rozpoczynają osoby ograniczonych zdolnościach poruszania się, strumień ruchu zamykają osoby sprawne fizycznie.
5. Ewakuacja odbywa się zgodnie z opracowaną instrukcją organizacji i przebiegu ewakuacji.
6. Pomieszczenia na parterze w szczególnych przypadkach mogą być opuszczane przez okna.
7. Nauczyciel powinien uporządkować grupę w ten sposób, aby bezpośrednio za nim znajdowały się osoby najsłabsze fizycznie, grupę zamykają odpowiedzialni uczniowie, którzy mogą, w razie potrzeby, wesprzeć słabszych.
8. Nie należy bez potrzeby otwierać okien i drzwi.
9. pomieszczenia opuszczane nie powinny być zamykane na klucz
10. Po zakończeniu ewakuacji opiekun grupy zobowiązany jest do sprawdzenia listy obecności.
11. W razie podejrzenia, że ktoś mógł pozostać w strefie zagrożonej, należy powiadomić służby ratownicze.

Procedura postępowania w przypadku pożaru w budynku szkoły

1. W sytuacji zagrożenia pożarem należy zachować przede wszystkim spokój, ocenić sytuację i podjąć działania zgodnie z obowiązującymi procedurami..
2. Jeżeli zauważy się pożar lub otrzyma informację o pożarze, należy natychmiast zaalarmować wszystkie osoby znajdujące się w bezpośrednim otoczeniu strefy objętej pożarem oraz Państwową Straż Pożarną lub zadzwonić pod numer alarmowy 112.
3. Należy użyć ustalonego alarmu pożarowego sygnalizowanego przez dzwonek szkolny (5 krótkich dzwonek).
4. O zdarzeniu należy poinformować natychmiast dyrektora szkoły lub jego zastępcę.
5. Należy bezzwłocznie przystąpić do gaszenia pożaru przy pomocy sprzętu gaśniczego znajdującego się w budynku.

UWAGA!

Nie wolno gasić ognia, którego nie jest się w stanie opanować!

Nie gasi się wodą urządzeń pod napięciem oraz cieczy łatwopalnych!

6. Dyrektor zarządza ewakuację ze strefy zagrożonej. ewakuacja odbywa się zgodnie z procedurami
7. Do przybycia Straży Pożarnej akcją kieruje dyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.
8. Wszyscy pracownicy muszą bezzwzględnie podporządkować się poleceniom kierującego akcją.
9. Dyrektor zleca pracownikowi ds. technicznych wyłączenie dopływu gazu.
10. Jeżeli to możliwe, dyrektor poleca usunąć z miejsca pożaru i bezpośredniego sąsiedztwa wszelkie znajdujące się tam materiały palne, wybuchowe, toksyczne, a także cenny sprzęt i urządzenia oraz ważne dokumenty, nośniki informacji itp.
11. Nie należy otwierać – bez wyraźnej potrzeby – drzwi i okien do pomieszczeń objętych pożarem; dopływ powietrza sprzyja rozprzestrzenianiu się ognia.
12. Otwierając drzwi do pomieszczeń, w których powstał pożar, należy zachować szczególną ostrożność.
13. Nie należy wchodzić do pomieszczeń objętych pożarem, lecz jeśli to konieczne wchodząc trzeba zachować szczególną ostrożność, w zadymieniu poruszać się w pozycji pochylonej lub na czworakach, blisko posadzki, gdzie jest najwięcej powietrza i lepsza widoczność. Aby nie stracić orientacji należy poruszać się wzdłuż ścian, poręczy; usta zasłonić np. wilgotną chustką.
14. Po przybyciu właściwych służb bezzwzględnie należy stosować się do ich poleceń.
15. Dowódcę przybyłych jednostek należy powiadomić o sytuacji i podjętych dotychczas działaniach.

Procedura postępowania w przypadku zagrożenia chorobą zakaźną

1. Po otrzymaniu np. od rodziców lub z mediów informacji o podejrzeniu niebezpiecznej choroby zakaźnej u ucznia należy powiadomić o tym fakcie dyrektora szkoły.
2. Dyrektor potwierdza wiadomość u lekarza – jeśli to możliwe lub dyżurującego inspektora sanitarnego
Dyrektor ustala z dyżurującym inspektorem sanitarnym sposób postępowania.
3. Dyrektor zawiadamia organ prowadzący oraz Mazowieckiego Kuratora Oświaty.
4. Dyrektor nadzoruje przestrzeganie zaleceń służb sanitarnych przez pracowników szkoły i uczniów.
5. Dyrektor przygotowuje informację dla uczniów i rodziców przy współpracy SANEPID-u w Mławie.
6. Dyrektor organizuje (w razie potrzeby) spotkanie z rodzicami z lekarzem chorób zakaźnych lub pracownikiem Państwowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Mławie.

Procedura postępowania w przypadku ataku terrorystycznego -Wtargnięcie napastników do obiektu

1. Poddaj się woli napastników – wykonuj ściśle ich polecenia.
2. Staraj się zwrócić uwagę napastników na fakt, że mają do czynienia z ludźmi (personifikowanie siebie i innych – zwracaj się do uczniów po imieniu – zwiększa szansę ich przetrwania).
3. Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów z jakimś poleceniem.
4. Zapamiętaj szczegóły dotyczące porywaczy i otoczenia – informacje te mogą okazać się cenne dla służb ratowniczych.
5. Staraj się uspokoić dzieci – zapanuj w miarę możliwości nad własnymi emocjami.
6. Dopóki nie zostanie wydane polecenie wyjścia:
  - nie pozwól dzieciom wychodzić z pomieszczenia oraz wyglądać przez drzwi i okna,
  - nakaż dzieciom położyć się na podłodze.

7. W chwili podjęcia działań zmierzających do uwolnienia, wykonuj polecenia grupy antyterrorystycznej.
UWAGA! Bądź przygotowany na surowe traktowanie przez Policję. Dopóki nie zostaniesz zidentyfikowany, jesteś dla nich potencjalnym terrorystą.
8. Po zakończeniu akcji:
  - sprawdź obecność dzieci celem upewnienia się, czy wszyscy opuścili budynek - o braku któregokolwiek dziecka poinformuj Policję,
  - nie pozwól żadnemu z dzieci samodzielnie wrócić do domu,
  - prowadź ewidencję dzieci odbieranych przez rodziców/osoby upoważnione.

Użycie broni palnej na terenie szkoły

W sytuacji bezpośredniego kontaktu z napastnikiem:

1. Nakaż dzieciom położyć się na podłodze.
2. Staraj się uspokoić dzieci.
3. Dopilnuj, aby dzieci nie odwracały się tyłem do napastników w przypadku polecenia przemieszczania się.
4. Jeżeli terroryści wydają polecenia, dopilnuj, aby dzieci wykonywały je spokojnie – gwałtowny ruch może zwiększyć agresję napastników.
5. O ile to możliwe zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych
UWAGA! Nie rozłączaj się i staraj się, jeśli to możliwe, na bieżąco relacjonować sytuację.

Po opanowaniu sytuacji:

- upewnij się o liczbie osób poszkodowanych i sprawdź, czy strzały z broni palnej nie spowodowały innego zagrożenia (np. pożaru),
- zadzwoń lub wyznacz osobę, która zadzwoni pod jeden z numerów alarmowych
- udziel pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym,
- w przypadku, gdy ostrzał spowodował inne zagrożenie podejmij odpowiednie do sytuacji działania.
- zapewnij osobom uczestniczącym w zdarzeniu pomoc psychologiczną.

Zagrożenie bombowe

Symptomy wystąpienia zagrożenia:

Podstawową cechą terroryzmu jest to, iż nie ma wyraźnych znaków ostrzegawczych o możliwości wystąpienia zamachu lub są one trudno dostrzegalne.

1. Zainteresowania i uwagi wymagają:
  - rzucające się w oczy lub po prostu nietypowe zachowania osób, pozostawione bez opieki przedmioty typu teczki, paczki itp., osoby wyglądające na obcokrajowców, osoby ubrane nietypowo do występującej pory roku,
  - samochody, a w szczególności furgonetki, parkujące w nietypowych miejscach (miejscach organizowania imprez i uroczystości).
2. Należy jednak pamiętać, że terrorysta nie zawsze musi być odmiennej narodowości i wyróżniać się z tłumu szczególnym wyglądem.
3. O swoich spostrzeżeniach poinformuj dyrektora szkoły, dyrektor powiadamia odpowiednie służby: Straż Miejską lub policję.

Postępowanie w sytuacji otrzymania informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:

1. Dyrektor powiadamia odpowiednie służby - Policję, Straż Miejską, Urząd Miasta.
2. Jednocześnie przeprowadza ewakuację budynku zgodnie z procedurami
3. Osoba, która przyjęła zgłoszenie lub ujawniła przedmiot niewiadomego pochodzenia, co do którego istnieje podejrzenie, że może on stanowić zagrożenie dla osób i mienia, powinna ten fakt zgłosić służbom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo w danym miejscu, dyrekcji szkoły. Informacji takiej nie należy

przekazywać niepowołanym osobom, gdyż jej niekontrolowane rozpowszechnienie może doprowadzić do paniki i w konsekwencji utrudnić przeprowadzenie sprawnej ewakuacji osób z zagrożonego miejsca.

4. Zawiadamiając policję dyrektor podaje następujące informacje:
  - rodzaj zagrożenia i źródło informacji o zagrożeniu (informacja telefoniczna,
  - ujawniony podejrzany przedmiot),
  - treść rozmowy z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego;
  - numer telefonu, na który przekazano informację o zagrożeniu oraz dokładny czas jej przyjęcia, adres, numer telefonu i nazwisko osoby zgłaszającej, opis miejsca i wygląd ujawnionego przedmiotu.

5. Wskazane jest uzyskanie od policji potwierdzenia przyjętego zgłoszenia.

Ogłoszenie alarmu bombowego oraz procedury postępowania w czasie zagrożenia bombowego:

1. Do czasu przybycia policji akcją kieruje dyrektor szkoły lub osoba przez niego wyznaczona.
2. Na miejsce zagrożenia incydem bombowym należy wezwać służby pomocnicze takie jak: pogotowie ratunkowe, straż pożarną, pogotowie gazowe, pogotowie wodno-kanalizacyjne, pogotowie energetyczne.
3. Po przybyciu policji na miejsce incydem bombowego, przejmuje ona dalsze kierowanie akcją.
4. Należy bezwzględnie wykonywać polecenia policjantów.
5. Przy braku informacji o konkretnym miejscu podłożenia „bomby”, użytkownicy pomieszczeń służbowych powinni sprawdzić swoje miejsce pracy i jego bezpośrednie otoczenie, pod kątem obecności przedmiotów nieznanego pochodzenia.
6. Pomieszczenie ogólnodostępne (korytarz, klatki schodowe, toalety) oraz najbliższe otoczenie zewnętrzne obiektu, sprawdzają i przeszukują służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo w danej instytucji.
7. Podejrzanych przedmiotów nie wolno dotykać! O ich lokalizacji należy powiadomić dyrektora oraz osoby odpowiedzialne za bezpieczeństwo.
8. Po ogłoszeniu ewakuacji, należy zachować spokój i opanowanie, pozwoli to sprawnie i bezpiecznie opuścić zagrożony rejon.
9. Po ogłoszeniu ewakuacji, należy opuścić szkołę, zabierając rzeczy osobiste (torebki, siatki, nesesery itp.)
10. Identyfikacją i rozpoznawaniem zlokalizowanego ładunku wybuchowego oraz jego neutralizacją zajmują się uprawnione i wyspecjalizowane jednostki i komórki organizacyjne policji.

Jak zachować się po otrzymaniu informacji o podłożeniu lub groźbie podłożenia „bomby”:

1. Podczas działań związanych z neutralizacją „bomby” należy zastosować się do poleceń policji.
2. Ciekawość może być niebezpieczna- należy jak najszybciej oddalić się z miejsca zagrożonego wybuchem. Po drodze należy informować o zagrożeniu jak największe grono osób, będących w strefie zagrożonej lub kierujących się w jej stronę
3. Po ogłoszeniu alarmu i zarządzeniu ewakuacji należy niezwłocznie udać się do wyjścia, zgodnie ze wskazaniami administratora budynku lub wskazaniami upoważnionych osób.

Informacja o podłożeniu bomby

1. Jeżeli jest to informacja telefoniczna:
  - słuchaj uważnie,
  - zapamiętaj jak najwięcej,
  - jeżeli masz taką możliwość, nagrywaj rozmowę – jeśli nie – spróbuj zapisywać informacje,
  - zwróć uwagę na szczegóły dotyczące głosu i nawyki mówiącego oraz wszelkie dźwięki w tle,
  - nigdy nie odkładaj pierwszy słuchawki,

- jeżeli twój telefon posiada funkcję identyfikacji numeru dzwoniącego – zapisz ten numer.
  - Jeżeli jest to wiadomość pisemna, zabezpiecz ją tak, aby nikt jej nie dotykał - przekażesz ją Policji.
2. Po zakończeniu rozmowy niezwłocznie zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych
  3. Zaalarmuj dyrektora szkoły
  4. Dyrektor dzwoni do Wydziału Oświaty i Wychowania i Kuratorium Oświaty.
  5. Powiadom o zagrożeniu personel szkoły oraz uczniów, w sposób nie wywołujący paniki!
  6. Dyrektor zarządza ewakuację godnie z obowiązującą instrukcją
    - UWAGA! Poinstruuuj uczniów o zabraniu ze sobą rzeczy osobistych – plecaków, reklamówek itp.
  7. Zabezpiecz ważne dokumenty, pieniądze.
  8. Wyłącz lub zleć pracownikowi ds. technicznych wyłączenie dopływu gazu i prądu.
  9. W przypadku odnalezienia podejrzanego przedmiotu nie dotykaj go i nie otwieraj.
  10. W miarę możliwości ogranicz dostęp osobom postronnym,
  11. Dokonaj próby ustalenia właściciela przedmiotu,
  12. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń.

Wykrycie/ znalezienie bomby (podejrzanego przedmiotu)

1. Nie dotykaj podejrzanego przedmiotu.
  - UWAGA! Jeśli widzisz „bombę” to oznacza, że jesteś w polu jej rażenia.
2. Zadzwoń pod jeden z merów alarmowych:
3. Zabezpiecz, w miarę możliwości, rejon zagrożenia w sposób uniemożliwiający dostęp osobom postronnym – głównie uczniom, nie narażaj siebie i innych na niebezpieczeństwo.
4. Powiadom o zagrożeniu personel szkoły oraz uczniów, w sposób nie wywołujący paniki!
5. Zarządź przeprowadzenie ewakuacji zgodnie z obowiązującą instrukcją.
6. Zabezpiecz ważne dokumenty, pieniądze.
7. Wyłącz lub zleć pracownikowi ds. technicznych wyłączenie dopływu gazu i prądu.
8. Otwórz okna i drzwi.
9. Usuń z otoczenia wszystkie materiały łatwopalne.
10. Nie używaj w pobliżu podejrzanego ładunku urządzeń radiowych (radiotelefonów, telefonów komórkowych).
11. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń

Po wybuchu bomby:

1. Oceń sytuację pod kątem ilości osób poszkodowanych i upewnij się, jakiego rodzaju zagrożenia spowodował wybuch.
2. Zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych:
3. Udziel pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym.
4. Sprawdź bezpieczeństwo dróg i rejonów ewakuacyjnych, a następnie zarządź przeprowadzenie ewakuacji zgodnie z obowiązującą instrukcją.
5. W przypadku, gdy wybuch spowodował inne zagrożenie, podejmij działania odpowiednie do sytuacji.
6. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń

Procedura postępowania w przypadku zabójstwa/samobójstwa

1. Natychmiast o zdarzeniu powiadomić dyrektora/wicedyrektora szkoły.
2. Dyrektor/wicedyrektor powiadamia Policję, pogotowie ratunkowe i przełożonych.
3. Pedagog powiadamia Poradnię Psychologiczną – Pedagogiczną i organizuje we współpracy pomoc psychologiczną uczniom i nauczycielom.
4. Dyrektor/wicedyrektor zabezpiecza miejsce zdarzenia do czasu przybycia policji.
5. Nie należy udzielać informacji mediom, dopóki o śmierci nie powiadomi się najbliższej rodziny.
6. Dyrektor wyznacza osobę do jak najszybszego powiadomienia najbliższej rodziny o śmierci dziecka. Należy zrobić to twarzą w twarz, unikać telefonu lub poczty.
7. Dyrektor w miarę możliwości organizuje pomoc i wsparcie rodzinie zmarłego, w razie potrzeby należy powiadomić pogotowie ratunkowe.
8. Dyrektor organizuje pracę szkoły w ten sposób, aby możliwy był proces interwencji kryzysowej – udzielenie wsparcia psychologicznego uczniom, pomoc w odreagowaniu traumatycznych przeżyć.
9. W przypadku próby samobójczej stosuje się obowiązujące procedury.
10. Należy stosować procedury kontaktowania się z mediami.

Procedura kontaktowania się z mediami w sytuacjach kryzysowych

Sytuacja kryzysowa jest skrajnym odejściem od normy, jest sensacją, którą to media są bardzo zainteresowane. Nie można ich lekceważyć, bo mają duży zasięg i dużą wiarygodność. Image szkoły/placówki jest przez to poważnie zagrożone.

1. Dyrektor sam kontaktuje się z mediami lub wyznacza osobę do kontaktu z mediami.
2. Nikt, poza wskazaną osobą, z członków rady pedagogicznej ani z pracowników szkoły nie udziela wywiadów.
3. Osoba kontaktująca się z mediami przygotowuje wypowiedzi, m.in. na następujące pytania:
  - Dlaczego doszło do sytuacji kryzysowej?
  - Jakie są lub mogą być jej skutki?
  - Kto jest odpowiedzialny, kto jest sprawcą?
  - Kto może na tym zyskać, a kto stracić?
  - Czy może dojść do zaostrzenia sytuacji?
  - Czy możliwe są reperkusje polityczne?
  - Czy kryzys jest fragmentem czegoś większego?
4. Osoba kontaktująca się z mediami stosuje się do następujących wskazówek:
  - Mów pierwszy o złych wiadomościach.
  - Bądź absolutnie pewien faktów i stwierdzeń, które podajesz.
  - Bezwzględnie zachowaj spójność przekazu, logikę i konsekwencję.
  - Nie upubliczniaj informacji dotyczących bezpieczeństwa, objętych tajemnicą.
  - Analizuj dane.
  - Nie snuj spekulacji, podejrzeń i nie stawiaj hipotez.
  - Reaguj błyskawicznie i zdecydowanie na plotki dementując je i wykazując ich fałsz lub głupotę.
  - Trzymaj nerwy na wodzy i nie licz na wyrozumiałość żądających wyjaśnień lub oczekujących informacji.

- Pokazuj, że dyrektor szkoły kontroluje sytuację i ma wizję wybrnięcia z niej.
- Nie ujawniaj nazwisk ofiar zanim nie dowie się o tym rodzina.
- Zawsze wyrażaj troskę z powodu strat, cierpień, ofiar, zniszczeń, nawet gdyby były nieuniknione i najbardziej uzasadnione.

Komunikując się z mediami pracownik szkoły ma do wyboru określone strategie. Każda z nich posiada zalety i wady. Wybór strategii należy do dyrektora i osób wspierających.

KOMUNIKACJA W SYTUACJI KRYZYSOWEJ STRATEGIE POSTĘPOWANIA	
OBRONA PRZEZ ATAK – zdecydowany sprzeciw wobec żądań i oskarżeń, twarde trzymanie się swojego stanowiska, zachowania konfrontacyjne, uderzenie z wyprzedzeniem	
ZALETY: <ul style="list-style-type: none"> • determinacja odstrasza na przyszłość, • atak jednoczy, daje poczucie siły, eliminuje słabych we własnych szeregach 	WADY: <ul style="list-style-type: none"> • eksplozja napięcia, • utrudniony powrót do innych postaw, • nieuniknione ofiary, • wizerunek ze skazą „zabijaki”.
DEPRECJACJA – zignorowanie sprawy, przedstawienie jej jako błahej, niewartej jakiegokolwiek dyskusji, komunikaty ograniczone do bardzo lakonicznych.	
ZALETY: <ul style="list-style-type: none"> • czas robi swoje, stępia oceny 	WADY: <ul style="list-style-type: none"> • możemy źle ocenić sytuację
MILCZENIE – niekomentowanie i nieodpowiadanie na oskarżenia i żądania otoczenia, unikanie wszelkich okazji do konfrontacji	
ZALETY: <ul style="list-style-type: none"> • nie dajemy pożywki „wrogom” 	WADY: <ul style="list-style-type: none"> • można dać się sprowokować, mogą nam zarzucić pychę.
SZUM INFORMACYJNY – gubienie sprawy kryzysowej w mnogości przekazywanych opinii publicznej informacji, zarzucanie jej komunikatami, które tylko w niewielkim stopniu dotyczą istoty problemu. Przejawianie wysokiej aktywności, utrzymywanie w swoich rękach pełnej inicjatywy w reakcjach komunikacyjnych	
ZALETY: <ul style="list-style-type: none"> • nikt nie może zarzucić nam pychy i złej woli 	WADY: <ul style="list-style-type: none"> • możemy sami się pogubić i prześlemy sprzeczne komunikaty, • duża ilość materiałów stwarza możliwość różnorodnych interpretacji
AWANTURA ZASTĘPCZA – wywoływanie lub wskazanie innego problemu, kryzysu, dzięki czemu uwaga opinii publicznej odwraca się od sytuacji kryzysowej związanej z organizacją	
ZALETY:: <ul style="list-style-type: none"> • jeżeli problem lub kryzys wymaga zajęcia się sprawą – to OK 	WADY: <ul style="list-style-type: none"> • interesowność,

	<ul style="list-style-type: none"> • ktoś może nas przejrzeć
<p>WSPÓŁPRACA- współdziałanie z wszystkimi uczestnikami sytuacji kryzysowej w taki sposób, aby zminimalizować napięcia, konflikty oraz dążyć do wyjaśnienia wszystkiego, co tego wymaga, jednak przy zachowaniu własnych wartości, standardów, priorytetów</p>	
<p>ZALETY:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowanie dobrego kontaktu na przyszłość, 	<p>WADY:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrzebny jest czas, • dużo uwagi i cierpliwości
<p>NEGLIŻ – przyznanie się do winy, pełne i bezwarunkowe przyjęcie żądań, roszczeń, warunków, zadośćuczynienie poszkodowanym</p>	
<p>ZALETY:</p> <ul style="list-style-type: none"> • można „obudzić” wobec nas pozytywne uczucia, • kryzys dosyć szybko się kończy. 	<p>WADY:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „odkrycie kart”, • potwierdzenie utraty reputacji, • długi czas musimy pracować nad odzyskaniem wizerunku, • często utrata pracy, stanowisk (poniesienie konsekwencji formalnych)

Procedura postępowania po zakończeniu trwania kryzysu

1. Nauczyciele i pracownicy szkoły po zakończeniu kryzysu zobowiązani są do zapewnienia wsparcia i zwiększenia poczucia bezpieczeństwa. Specyficzne dla interwencji kryzysowej jest to, że należy ją podjąć niezwłocznie po wydarzeniu, tak szybko, jak to tylko możliwe.
2. W sytuacji kryzysowej dyrektor/wicedyrektor zobowiązany jest zwrócić się o pomoc psychologiczną do rejonowej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej.
3. Wychowawca jest osobą towarzyszącą psychologowi/psychologom w jego/ w ich oddziaływaniu terapeutycznym. Inni pracownicy powinni być świadomi wagi tego problemu.
4. O czym opiekunowie powinni wiedzieć?
  - należy ucznia wysłuchać
  - dać uczniowi emocjonalne wsparcie ułatwiające emocjonalne odreagowanie
  - przeciwdziałać tendencjom do zaprzeczania
  - dokonać oceny dotychczasowych sposobów radzenia sobie
  - szukać sprawdzonych strategii działania
  - stworzyć plan pomocy.
5. Czego opiekunowie powinni unikać:
  - pocieszania
  - dawania rad
  - pouczania

- tłumienia reakcji emocjonalnych (np. zdania typu: „będzie dobrze”, „nie płacz już”, „uspokój się”)
  - pospieszania w działaniu
  - wymuszania szybkich decyzji
  - zbyt szybkiego podawania leków uspokajających.
6. Normalna reakcja na sytuację kryzysową jest reakcją tzw. stresu traumatycznego – to zespół zachowań, reakcji emocjonalnych i myśli związanych z wydarzeniem traumatycznym. Za czas trwania tej reakcji jako normalnej, przyjmuje się okres uczestnictwa w zdarzeniu kryzysowym do około 6 miesięcy po nim.
7. Wtedy uczniowie mogą:
- unikać rozmów o zdarzeniu lub nadmiernie się na nim koncentrować
  - mieć nawracające, natrętne wspomnienia, bawić się w sytuację traumatyczną
  - miewać koszmary senne
  - doświadczać negatywnych emocji w sytuacjach związanych ze wspomnieniem traumy
  - „nic nie pamiętać” – psychologiczna amnezja
8. Ponadto można u nich zaobserwować spadek zainteresowań, regres w rozwoju, poczucie wyobcowania, strach przed planowaniem przyszłości, nadwrażliwość na bodźce, wspomnienia napadowe wywołane przez bodziec podobny, zaburzenia zachowania (agresja, picie alkoholu, palenie papierosów, obgryzanie paznokci itp.)
9. Aby normalna reakcja na kryzys nie przerodziła się w chroniczną - nauczyciele, wychowawcy powinni zadbać o pomoc psychologa, tworzyć klimat umożliwiający mówieniu o rzeczach trudnych, zapewnić dzieciom/młodzieży możliwość powrotu do normalnych zajęć i rytmu dnia, nie bagatelizować ich przeżyć, dawać jasne wytłumaczenia sytuacji, być z dziećmi/młodzieżą.

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U.Nr 89, poz. 590).

Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002r. o stanie klęski żywiołowej (Dz.U.Nr 62, poz.558 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 21 czerwca 2002r. o stanie wyjątkowym (Dz.U. Nr 113, poz. 985 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 o Policji (Dz. U. z 2002 r., nr 7, poz. 58 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. z 2002r., Nr 147, poz.1229 z późn. zm.).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 października 2006 r. w sprawie systemów wykrywania skażeń i właściwości organów w tych sprawach (Dz.U. z 2006 nr 191, poz. 1415).

Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz.U z 2006 nr 191, poz. 1410).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1993 r. w sprawie powszechnej samoobrony ludności (Dz.U z 1993 nr 91, poz. 421).

Ustawa z dnia 7 września 1991 o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 26 października 1982 o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2002 r. nr.11, poz.109 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz.198)

Ustawa z dnia 26 października 1982 o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r., nr 147, poz. 1231 z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki socjalnej z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem (Dz. U. z 2003 r. Nr 26, poz. 226)

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 roku, Nr 169, poz. 1650 – tekst jednolity)

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i administracji z dnia 16 czerwca 2003 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. z 2003 r. Nr.21, poz. 94 z późn. zm.)

Rozporządzenie ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr.6, poz. 69).